

378(47.925)

6-81

40p

06 APR 2010

863/14

ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԿԱՆՈՆԵՐ
ՅԵՎ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԾՐԱԳՐԵՐ

ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
1940 ԹՎԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1940

ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Апр.

3-4797a

378(47.925)

6-81

ԿԱՆՈՆԵՐ

ՅԵՎ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ԾՐԱԳՐԵՐ

ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
1940 ԹՎԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ИHB. № 17154

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ 1940

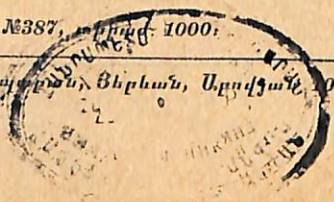

11 0 APR 2013

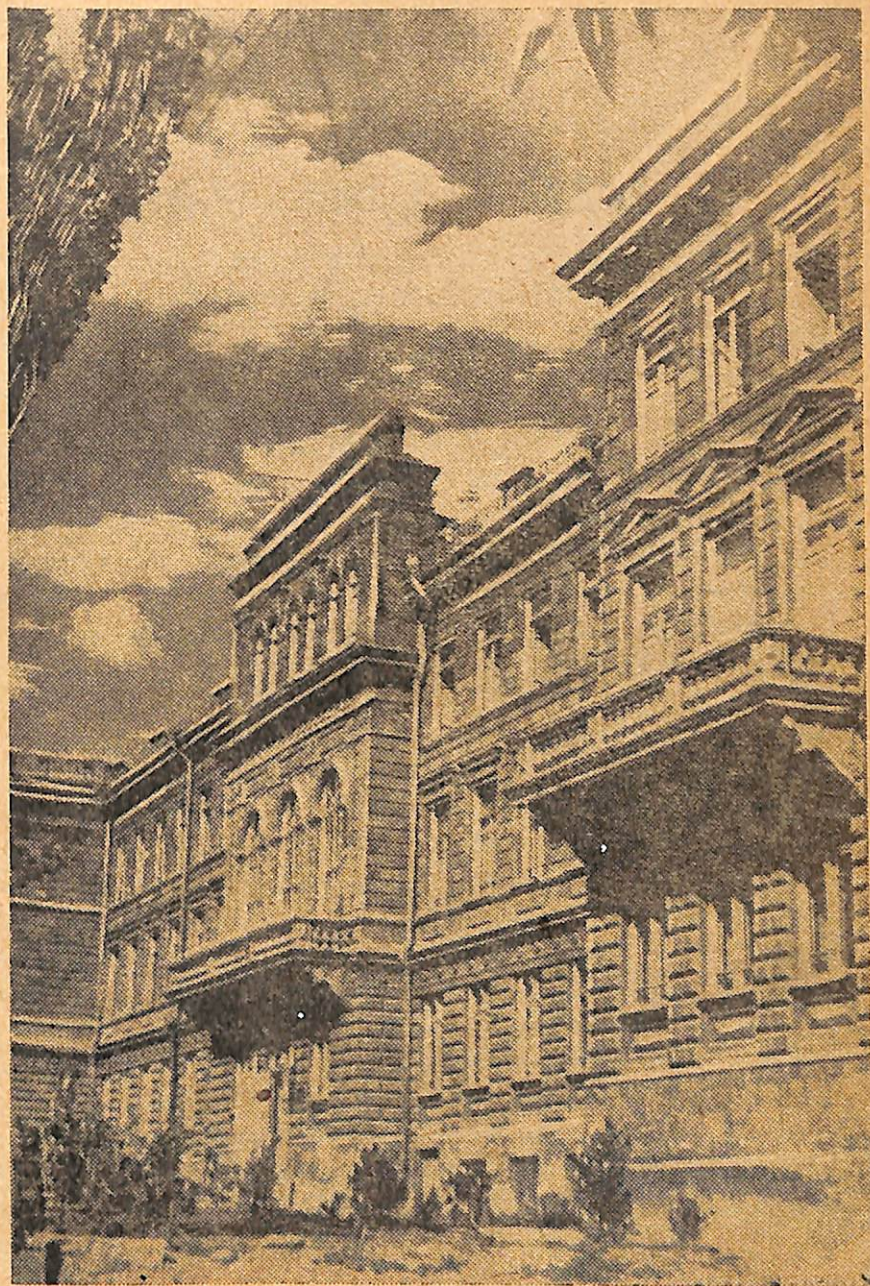
54.555

Տեխ. խմբագիր՝ Զ. Մաբուխյան
Սրբագրիչ՝ Մ. Հախնազարյան
Կոնտրոլ սրբագրիչ՝ Ս. Բաբայան
Գլավխիտի լիպոյր՝ Ե.—1360. Պատվեր №387, 1000:

Պետհամալսարանի Հրատարակչության տպարան, Յերևան, Արմավիր, 104.

253-87

Յերևանի Պետական Համալսարանի շենքը

ԸՆԿԵՐ ՍՏԱԼԻՆԻ ՃԱՌԸ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԳՊՐՈՑԻ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ԿՐԵՄԼՈՒՄ ՏԵՂԻ
ՈՒՆԵՑԱԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆԸ

1938 թ. մայիսի 17-ին

Ընկերներ:

Թույլ տվեք առաջարկել գիտության կենացը, նրա ծաղկման կենացը, գիտության մարդկանց կենացը:

Գիտության ծաղկման կենացը, այն գիտության, վորը չի պարսպվում ժողովրդից, իրեն հեռու չի պահում ժողովրդից, այլ պատրաստ է ծառայելու ժողովրդին, պատրաստ է ժողովրդին հաղորդելու գիտության բոլոր նվաճումները, վորը սպասարկում է ժողովրդին վոչ թե հարկադրաբար, այլ կամավոր կերպով, հաճույքով: (Մափաճառաբայություններ):

Գիտության ծաղկման կենացը, այն գիտության, վորն իր հին ու ճանաչված ղեկավարներին թույլ չի տալիս խնդնագոհ կերպով պարփակվել գիտության քուրմերի կեղևի մեջ, գիտության մոնոպոլիստների կեղևի մեջ, վորը հասկանում է գիտության յերիտասարդ աշխատողների հետ գիտության հին աշխատողների դաշինքի իմաստը, նշանակությունը, ամենազորությունը, վորը գիտության բոլոր դռները կամավոր կերպով ու հաճույքով բաց է անում մեր յերկրի յերիտասարդ ուժերի առաջ և նրանց հնարավորություն է տալիս նվաճելու գիտության բարձունքները, վորն ընդունում է, վոր ապագան պատկանում է գիտության յերիտասարդությանը: (Մափաճառաբայություններ):

Գիտության ծաղկման կենացը, այն գիտության, վորի մարդիկ, հասկանալով գիտության մեջ հաստատված տրագիցիաների ուժն ու նշանակությունը և դրանք հմտորեն ոգտագործելով ի շահ գիտության, այնուամենայնիվ չեն ուզում լինել այդ տրա-

դիցիաների ստրուկները, վորն ունի հին տրադիցիաները, նորմա-
ները, դիրքավորումները փշրելու համարձակություն, վճռակա-
նություն, յերբ դրանք դառնում են հնացած, յերբ դրանք արգե-
լակի յեն վերածվում առաջխաղացման համար, և վորը կարողա-
նում և ստեղծել նոր տրադիցիաներ, նոր նորմաներ, նոր դիրքա-
վորումներ: (Մափառություններ):

Գիտությունն իր զարգացման մեջ ճանաչում և վոչ պակաս
քաջարի մարդիկ, վորոնք կարողանում եյին փշրել հինը և ստեղ-
ծել նորը, չնայած ամեն տեսակ խոչընդոտներին, հակառակ ամեն
բանի: Գիտության այնպիսի քաջարիներ, ինչպես Գալիլեյը,
Դարվինը և շատ ուրիշները, հանրածանոթ են: Յես կուզեյի կանգ
առնել գիտության այդպիսի կորիֆեյներէից մեկի վրա, վորը
միևնույն ժամանակ հանդիսանում և մեր ժամանակի մեծագույն
մարդը: Յես նկատի ունեմ Լեյնիցին, մեր ուսուցչին, մեր դաստիա-
րակին: (Մափառություններ): Հիշեցեք 1917 թիվը: Ռուսաս-
տանի հասարակական զարգացման գիտական անալիզի հիման
վրա, միջազգային դրության գիտական անալիզի հիման վրա
Լեյնինն այն ժամանակ յեկավ այն յեզրակացության, վոր դրու-
թյունից միակ յեղքը հանդիսանում և սոցիալիզմի հաղթանակը
Ռուսաստանում: Այդ ամիսի քան անսպասելի յեզրակացություն
եր այն ժամանակվա գիտության շատ մարդկանց համար: Պլե-
խանովը, գիտության աչքի ընկնող մարդկանցից մեկը, այն
ժամանակ արհամարհանքով եր խոսում Լեյնինի մասին՝ պնդելով՝
թե Լեյնինը գտնվում և «զառանցանքի մեջ»: Գիտության այլ,
վոչ պակաս հայտնի մարդիկ պնդում եյին, թե «Լեյնինը խելա-
գարվել է», թե նրան հարկավոր և թագցնել վորևէ հեռու տեղ:
Այն ժամանակ Լեյնինի դեմ վոռնում եյին գիտության բոլոր ու
ամեն տեսակ մարդիկ, վորպես մի մարդու, վորը քանդում և գի-
տությունը: Բայց Լեյնինը չվախեցավ հոսանքին դեմ գնալուց,
քարացածությանը դեմ գնալուց: Յեմ Լեյնինը հաղթեց: (Մափա-
ռություններ):

Ահա ձեզ գիտության քաջարի տիպարը, վոր համարձակորեն
պայքար և մղում հնացած գիտության դեմ և ճանապարհ և հար-
թում նոր գիտության համար:

Այնպես ել և լինում, վոր գիտության ու տեխնիկայի նոր
ուղիներ յերբեմն հարթում են գիտության մեջ վոչ հանրածանոթ
մարդիկ, այլ գիտական աշխարհում միանգամայն անհայտ մար-
դիկ, հասարակ մարդիկ, պրակտիկները, գործի նորարարները: Այս-

տեղ ընդհանուր սեղանի շուրջը նստած են ընկերներ Ստախանովը
և Պապանինը: Մարդիկ, վորոնք գիտական աշխարհում անհայտ
են, վորոնք չունեն գիտական աստիճաններ, իրենց գործի պրակ-
տիկներն են: Բայց հիւս հայտնի չե, վոր Ստախանովը ու ստա-
խանովականները արդյունաբերության ասպարիզում իրենց գործ-
նական աշխատանքում դեն չպրտեցին, վորպես հնացած, գոյու-
թյուն ունեցող այն նորմաները, վորոնք սահմանվել եյին գիտու-
թյան ու տեխնիկայի հայտնի մարդկանց կողմից, և մտցրին նոր
նորմաներ, վորոնք համապատասխանում են իսկական գիտության
ու տեխնիկայի պահանջներին: Ո՞ւմ հայտնի չե, վոր Պապանինն
ու պապանինականները դրեյֆող սառցադաշտի վրա կատարած
իրենց գործնական աշխատանքով անցողակիորեն, առանց հատուկ
դժվարության, դեն չպրտեցին Արկտիկայի մասին յեղած հին
պատկերացումը վորպես հնացած և սահմանեցին նորը, վորը հա-
մապատասխանում և իսկական գիտության պահանջներին: Ո՞վ
կարող և ժխտել, վոր Ստախանովը և Պապանինը նորարարներ են
գիտության մեջ, մեր առաջավոր գիտության մարդիկն են:

Ահա թե ել ինչպիսի «հրաշքներ» են լինում գիտության մեջ:

Յես խոսեցի գիտության մասին: Բայց լինում և ամեն տե-
սակ գիտություն: Այն գիտությունը, վորի մասին յես խոսեցի,
կոչվում և ԱՌԱՋԱՎՈՐ գիտություն:

Մեր առաջավոր գիտության ծաղկման կենացը:

Առաջավոր գիտության մարդկանց կենացը:

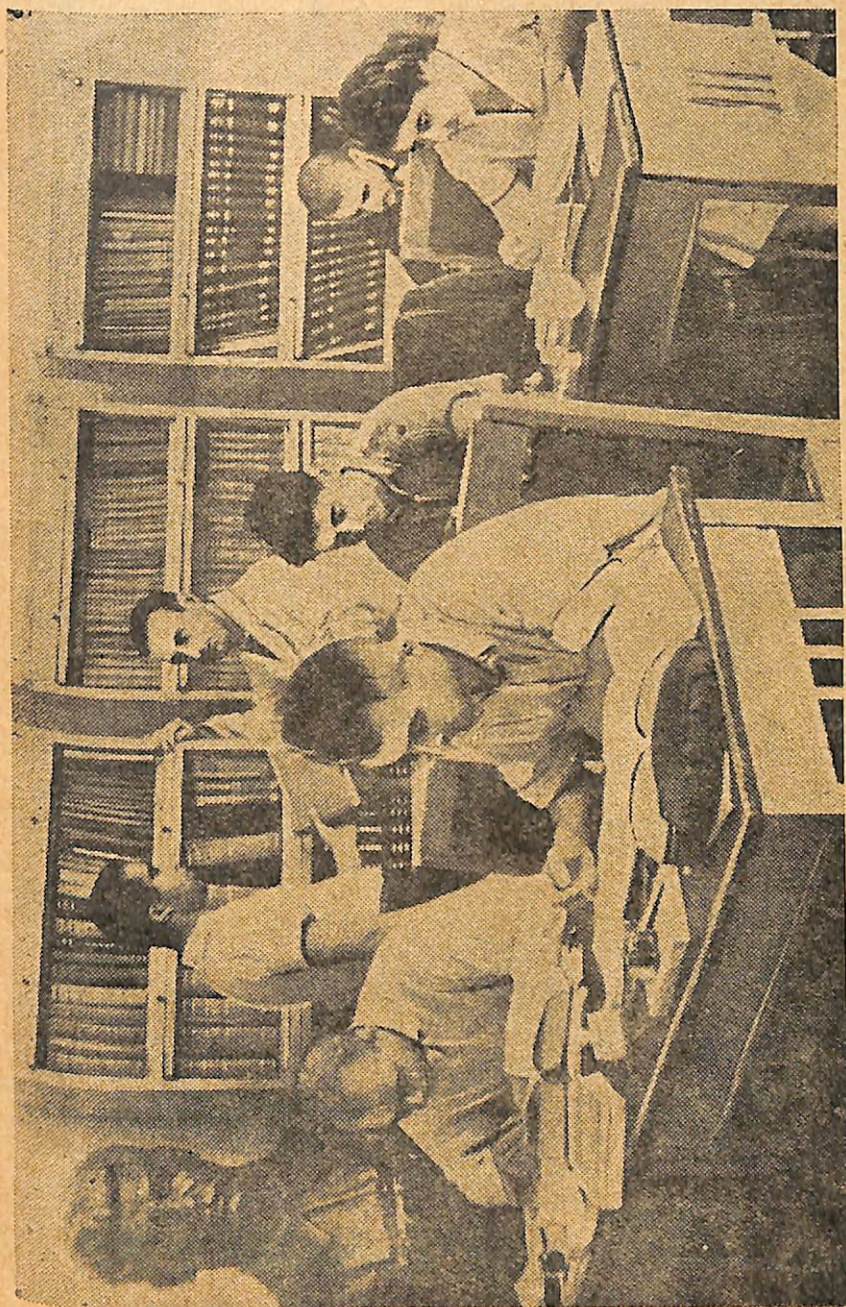
Լեյնինի և լեյնինիզմի կենացը:

Ստախանովի և ստախանովականների կենացը:

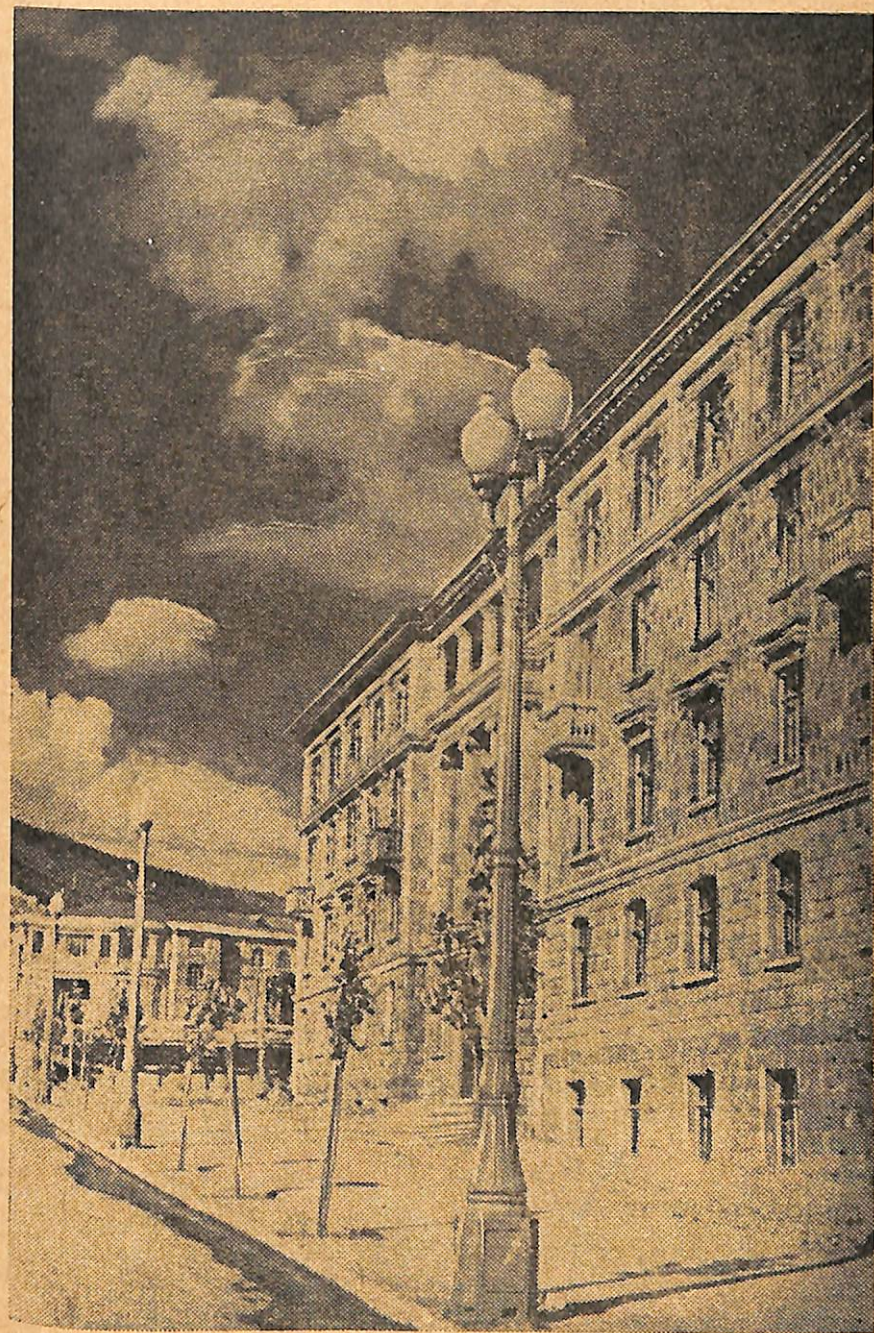
Պապանինի և պապանինականների կենացը: (Մափառու-
թյուններ):

«Խորհրդային Սոցիալիսական Հանրապետությունների Միության Սահմանադրության 121-րդ հոդվածի համաձայն բարձրագույն ուսումնական հաստատություններն իրագործում են ԽՍՀ Միության բոլոր քաղաքացիների կրթության իրավունքը և նպաստել ունեն պատասելու առաջավոր գիտությունը և տեխնիկային տրամադրելու ընդունակ, գիտական սոցիալիզմի գիտելիքներով զինված, խորհրդային հայրենիքը պաշտպանելու պատրաստ և կոմունիստական հասարակության կառուցման գործին անձնուրացաբեռն մվիրված կադրեր»:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ
ՏԻՊԱՅԻՆ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՑ

Համալսարանի Մաթեմատիկոս-ֆիզիկոսի կաբինետը

Յերևանի Պետական Համալսարանի հանրակացարանի մի կորպուսը

Յերևանի Պետական համալսարանը, ԽՍՀՄ համալսարաններին մեկը լինելով, հանդիսանում է Հայկական ԽՍՀ կենտրոնական և խոշորագույն բարձրագույն ուսումնական հաստատությունը:

Համալսարանն ունի ութ ֆակուլտետ հետևյալ մասնագիտություններով՝

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

1. Փիզիկո-մաթեմատիկական

2. Քիմիական

3. Գեոլոգ.-աշխարհագրական

4. Բիոլոգիական

5. Ֆիլոլոգիական

6. Պատմության

7. Տնտեսագիտական

8. Իրավաբանական

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Մաթեմատիկա

2. Ֆիզիկա

3. Աստղաբաշխություն

4. Մեխանիկա

1. Անորգանական և անալիտ. քիմ.

2. Որգանական քիմիա

1. Գեոլոգիա

2. Աշխարհագրություն

1. Բուսաբանություն

2. Կենդանաբանություն

1. Հայոց լեզու և գրականութ.

2. Ռուս. լեզու և գրականութ.

3. Արևմտյան լեզուների և գրականութ.

4. Արևելյան լեզուների և գրականութ.

1. Պատմություն

1. Սոցիալիստական արդյունաբերության եկոնոմիկան և պլանավորումը

2. Սոց. գյուղատնտեսության եկոնոմիկան և պլանավորումը

3. Պորհ. առևտրի եկոնոմիկան

4. Ֆինանսներ

5. Վիճակագրություն

1. Իրավաբանական գիտություններ

Ֆակուլտետներն ապահովված են կահավորված լաբորատորիաներով, կաբինետներով, արհեստանոցներով, վորտեղ ուսանողները զարգացնում են իրենց ունակությունները, զբաղվելով ինքնուրույն գիտահետազոտական աշխատանքներով:

Ուսանողները ինքնուրույն աշխատանքներին մեծ ուսանողական կուլթյուն են ցույց տալիս համալսարանի հարուստ գրադարանը, ուսանողական համար բացված ընթերցարանը և հաճախակի կազմակերպվող ուսանողական գիտական կոնֆերանսները:

Մասնագիտության մեջ խորանալու համար կարևոր տեղ է գրավում ուսանողների արտագրական և մանկավարժական պրակտիկան: Համալսարանն ապահովված է արտագրական պրակտիկայի վայրերով ՀԽՍՀ-ում և Միություն կենտրոններում:

Համալսարանում գոյություն ունեն ուսանողական գիտական և գրական մի շարք խմբակներ, գոյություն ունեն նաև ինքնագործ խմբակներ (յերգեցիկ, յերաժշտական ու թատերական), ինչպես նաև „Hayka“ ֆիզիկուլտ կազմակերպություն: Համալսարանի մեծ դահլիճում ուսանողական համար կազմակերպվում են կինոսեանսներ, համերգներ և այլն:

Համալսարանն ապահովված է բարձրորակ պրոֆեսորա-դասախոսական կազմով: Համալսարանին կից գոյություն ունի ասպիրանտուրա, վորը հանդիսանում է պրոֆեսորա-դասախոսական կադրեր և գիտական կադրեր պատրաստելու հիմնական ձևերից մեկը:

Ասպիրանտուրա յեն ընդունվում բարձրագույն դպրոց ավարտողներից նրանք, վորնք ընդունակություններ են հայտնաբերում, թե իրենց գիտահետադոտական և թե մանկավարժական աշխատանքների մեջ:

Համալսարանն ունի հանրակացարան:

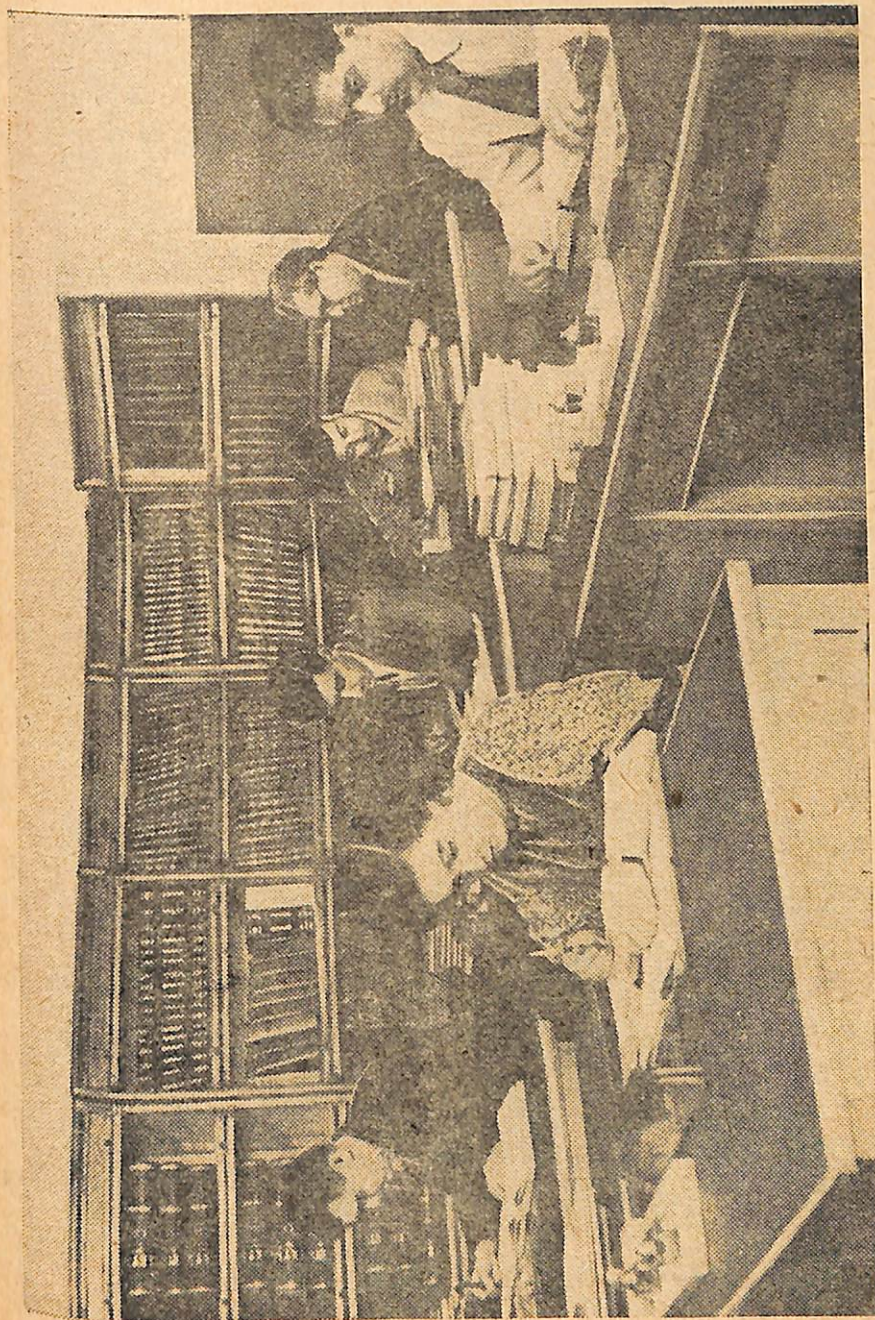
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

Պատմության ֆակուլտետը պատրաստում է պատմության գիտելիքներից բազմակողմանի կրթություն ստացած վորակյալ կադրեր, գիտական աշխատողներ և դասատուներ:

Շրջանավարտ ուսանողները պետական քննությունները հանձնելուց հետո ստանում են պատմաբանի կոչում:

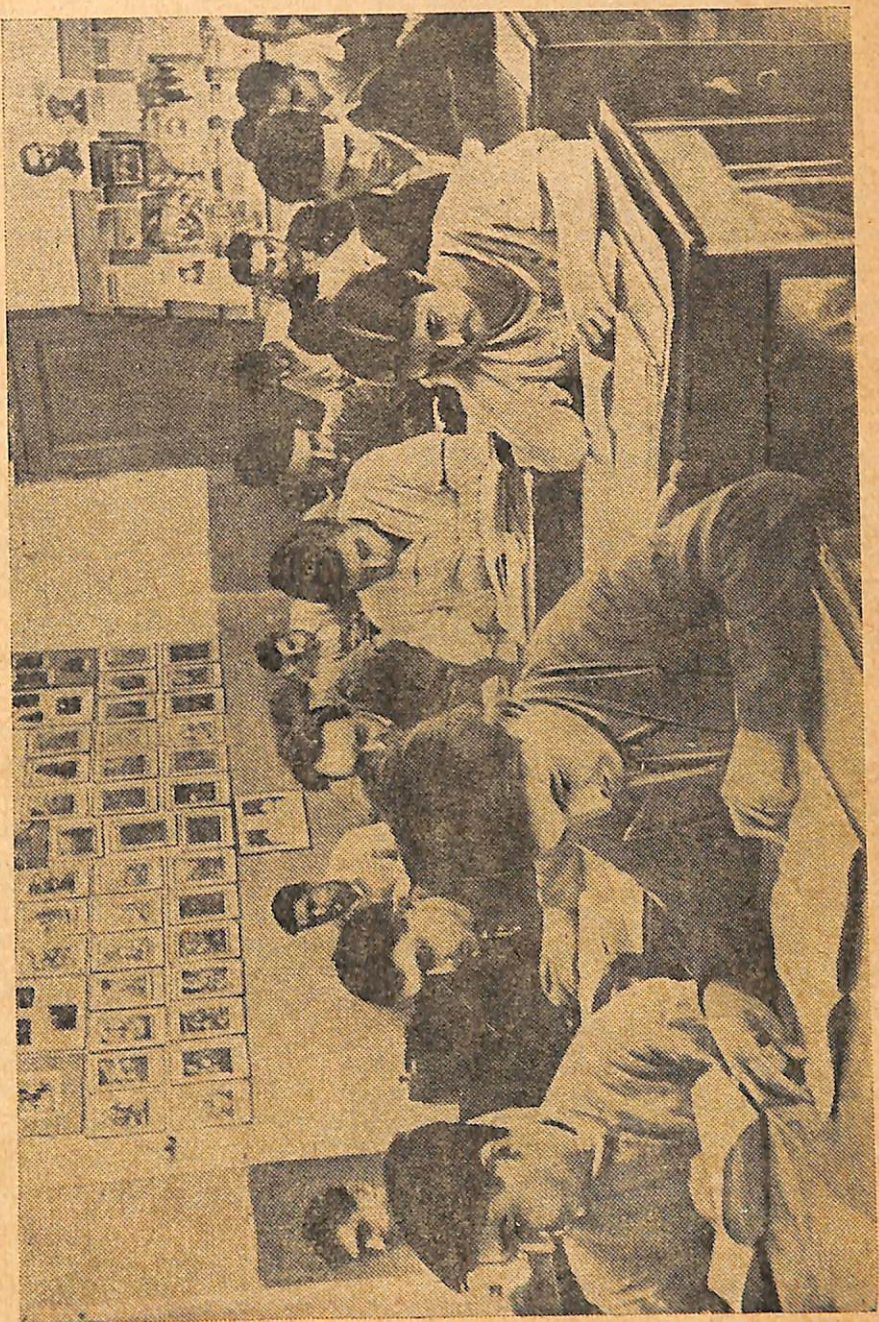
Ուսման տեվողությունն է 5 տարի: Ուսման 4-րդ և 5-րդ կուրսերում ուսանողներն անցնում են հատուկ կուրսեր և սեմինարներ, հետևյալ ամբիոնների գծով.

- 1) Հայ ժողովրդի պատմության,
- 2) ԽՍՀՄ ժողովուրդների պատմության,
- 3) Հին աշխարհի պատմության,

Ուսանողները կենտրոնական գրադարանում:

ընդամենը լիցքը գտնվում էր Երևանի Կոմիտեի տարածքում:

4) Միջին դարերի և նոր պատմութեան:

Պատմութեան ֆակուլտետն ավարտողները կարող են աշխատել հանրապետութեան գիտահետազոտական հաստատութիւններում (Գիտութիւնների Ակադեմիայի հայկական ֆիլիալի՝ պատմութեան ինստիտուտում, արխիւներում, Պատմութեան թանգարանում, Կուսպատ. ինստիտուտում, Մատենադարանում), վորպես գիտական աշխատակիցներ, լրիվ միջնակարգ դպրոցներում, վորպես պատմութեան դասատուներ, իսկ ասպիրանտուրան ավարտելուց հետո՝ ԲՈՒՀ-երի դասախոսներ:

ՖԻԼՈՍՈՓԻԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

Ունի չորս բաժին—ա) հայոց լեզվի և գրականութեան,

բ) ռուսաց լեզվի և գրականութեան,

գ) արևմտա-յեւրոպական լեզուների և գրականութեան:

դ) Արևելյան լեզուների և գրականութեան:

Բոլոր բաժիններում ուսման տեւողութիւնը հինգ տարի յի:

Հայոց լեզվի և գրականութեան բաժինը պատրաստում է հայոց լեզվի և գրականութեան մասնագետներ:

Ռուսաց լեզվի և գրականութեան բաժինը պատրաստում է ռուսաց լեզվի և գրականութեան մասնագետներ: Դասավանդումն այս բաժնում (բոլոր առարկաներից) տարվում է ռուսերեն լեզվով:

Արևմտա-յեւրոպական լեզուների և գրականութեան բաժինը պատրաստում է յեւրոպական վորեւ լեզվի (անգլերեն, գերմաներեն, ֆրանսերեն, ըստ ընտրութեան) և յեւրոպական գրականութեան մասնագետ:

Արևելյան լեզուների և գրականութեան բաժինը պատրաստում է արևելյան լեզուների (արաբերեն, պարսկերեն, վրացերեն, ադրբեջաներեն) և գրականութեան մասնագետներ:

Շրջանավարտ ուսանողները պետական քննութիւնները հանձնելուց հետո ստանում են ֆիլոզոֆի կոչում և կարող են աշխատել գիտահետազոտական հիմնարկներում, թանգարաններում, գրադարաններում, զբաղվել գրական աշխատանքներով, ընդունվել ասպիրանտուրա և դասավանդել լրիվ միջնակարգ դպրոցներում: Բոլոր բաժիններն ապահովված են կաթինետներով:

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

Պատրաստում ե դատական և դատախազական ֆրոնտում աշխատող վորակյալ կադրեր: Իրավաբանական ֆակուլտետ ավարտողները կարող են աշխատել ներքոհիշյալ բնագավառներում՝

1. Դատական ապարատում՝

- ա) Արդիփոքիմատի բաժնի վարիչներ,
- բ) Գերագույն դատարանի անդամներ,
- գ) Ժողդատավորներ:

2. Դատախազության ապարատում՝

- ա) Հանրապետական դատախազության բաժնի դատախազներ,
- բ) Դատախազներ,
- գ) Ժող. քննիչներ:

3. Պետական նոտարիատում՝ իբրև պետական նոտարներ:

4. Պետական արբիտրաժի ապարատում՝ իբրև պետական արբիտրաժներ:

5. Դատապաշտպանների կոլեգիայում՝ իբրև կոլեգիայի անդամ դատապաշտպաններ:

6. Տնտեսական հիմնարկներում՝ իբրև հիմնարկության իրավախորհրդատուներ:

Փակուլտետում ուսման տևողությունն է 4 տարի և ֆակուլտետին կից կա իրավաբանական կաբինետ:

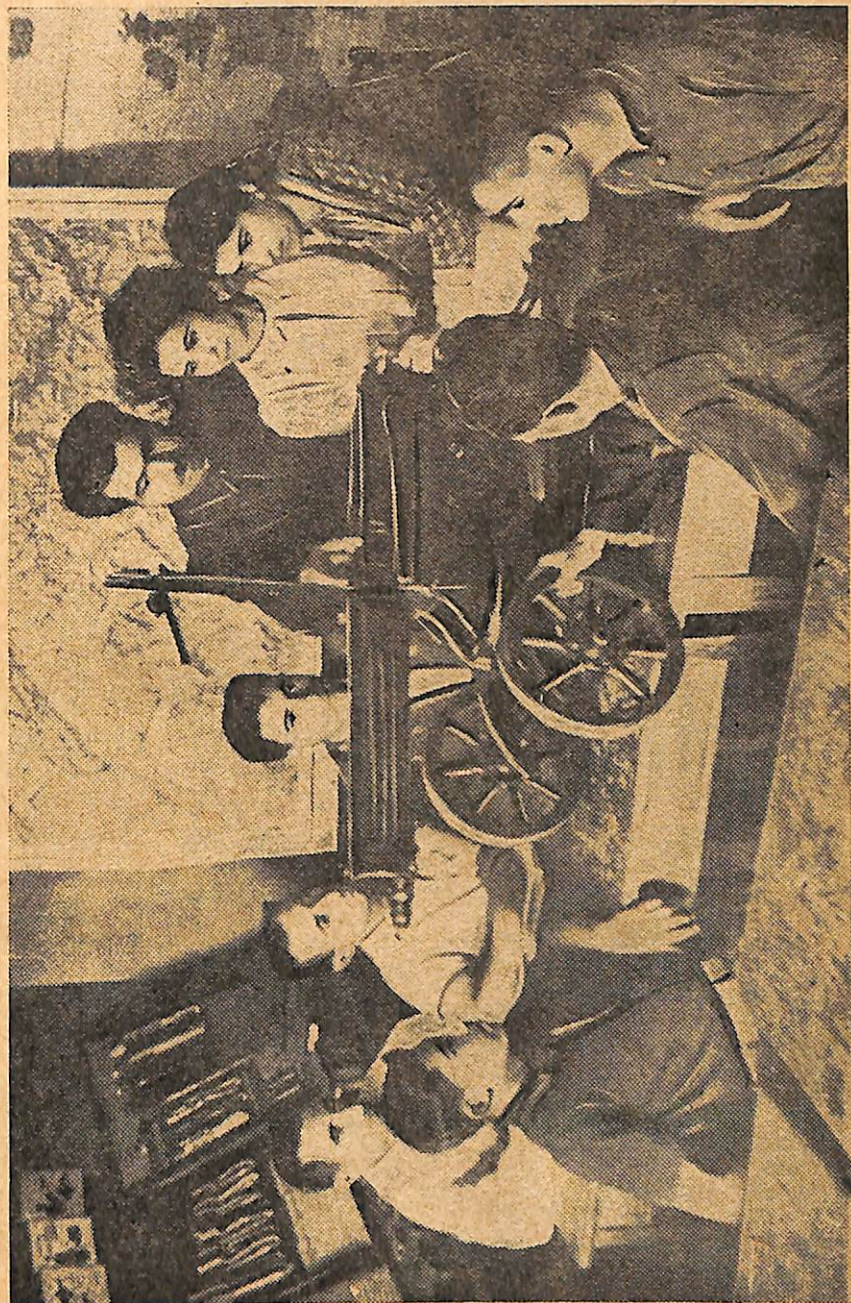
Փակուլտետի գերազանց ավարտողներին տրվում է առաջնություն ասպիրանտուրայում սովորելու համար:

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

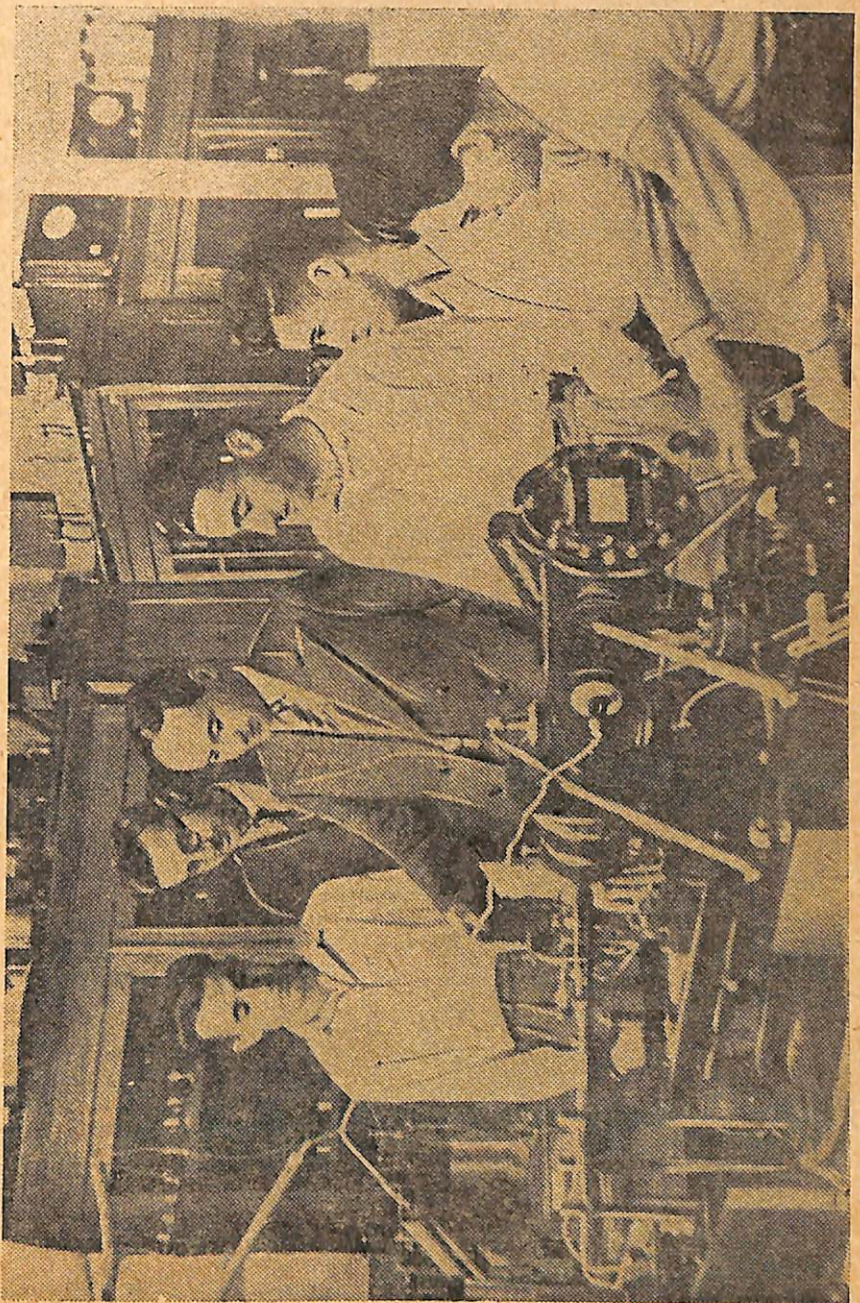
Ուսման տեվողությունը $4\frac{1}{2}$ տարի յե: Ունի չորս բաժին՝ առևտրա-տնտեսագիտական, ֆինանսա-տնտեսագիտական, ժողտնտեսաշխուժման և ժողտնտալանավորման (արդյունաբերության և գյուղատնտեսության դժով):

1. Առևտրա-տնտեսագիտական բաժինը պատրաստում է խորհրդային առևտրի բարձրորակ տնտեսագետներ: Ավարտողները կարող են աշխատել Առևտրի ժողկոմատի և Հայկոնպի ցանցում:

2. Ժողովրդական տնտեսության հաշվառման բաժինը պատ-

Մտղվիմոի ողիտրիտու վոլոմոնորաշ

բաստում ե բարձրորակ տնտեսագետ-վիճակագիրներ սոցիալիստական արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գծով:

3. Ֆինանսա-տնտեսագիտական բաժինը պատրաստում ե բարձրորակ տնտեսագետ-ֆինանսիստներ: Ավարտողները կարող են աշխատել ֆինոթղկումատի և Պետական բանկի սիստեմներում:

4. Ժողտնտայլանավորման բաժինը պատրաստում ե բարձր վորակի տնտեսագետ-պլանավիկներ սոցիալիստական արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գծով:

Սոցիալիստական արդյունաբերութեան գծով ավարտողները կարող են աշխատել՝

Պետպլանում,

Արդյունաբերական ժողկոմատներում,

Քաղաքային պլանբաժիններում,

Պոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունների պլանային բաժիններում,

Սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան գծով ավարտողները՝

Հողժողկոմատի պլանային և մյուս բաժիններում:

Շրջխորհուրդների գործկոմիների պլանային բյուրոներում, շրջհողբաժիններում,

Մեքենատրակտորային կայաններում և

Պորհրդային տնտեսություններում:

Շրջանավարտ ուսանողները պետական քննությունները հանձնելուց հետո ստանում են տնտեսագետի կոչում ըստ մասնագիտութեան:

Դերագանցիկի դիպլոմով ավարտող ուսանողներն առաջին հերթին են գործուղվում ասպիրանտուրա:

ՖԻԶԻԿՈՎ-ՄԱՔԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

Ունի յերկու բաժին՝ ֆիզիկո-մաթեմատիկական-աստղաբաշխութեան և մեխանիկայի մասնագիտություններով:

Ֆակուլտետը պատրաստում ե բարձրորակ ֆիզիկոսներ, մաթեմատիկոսներ, աստղաբաշխներ և մեխանիկներ: Ֆակուլտետն ավարտողները կարող են աշխատել՝

գիտահետազոտական հիմնարկներում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, վորպես ասիստենտներ, լրիվ միջնակարգ դպրոցներում և տեխնիկումներում, վորպես դասատուներ:

Ֆիզիկո-մաթեմատիկական ֆակուլտետը լավագույն կերպով ավարտողներն ընդունվում են համալսարանին կից ասպիրանտուրան:

Ուսման տեվոդությունը հինգ տարի յե:

Ֆակուլտետն ունի ընդհանուր ֆիզիկայի, ոպտիկայի և ելեկտրո-ռադիո-ակուստիկայի լաբորատորիաներ:

Շրջանավարտ ուսանողները պետական քննությունները հանձնելուց հետո ստանում են՝ մաթեմատիկական բաժնի գծով— մաթեմատիկոսի կոչում, ֆիզիկական բաժնի գծով— ֆիզիկոսի կոչում, աստղաբաշխական բաժնի գծով— աստղաբաշխի կոչում:

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

Քիմիական ֆակուլտետը պատրաստում է բարձրորակ մասնագետներ՝ անօրգանական, անալիտիկ և օրգանական քիմիայի գծով:

Ուսման տեվոդությունը հինգ տարի յե:

Ֆակուլտետն ավարտողը ստանում է քիմիկոսի կոչում: Շրջանավարտները կարող են աշխատել հանրապետության գիտահետազոտական ինստիտուտներում և հիմնարկներում, արդյունաբերական լաբորատորիաներում՝ վորպես գիտական աշխատակիցներ, ԲՈՒՀ-երում՝ վորպես ասիստենտներ, տեխնիկոմներում և լրիվ միջնակարգ դպրոցներում՝ վորպես դասատուներ: Լավագույն շրջանավարտները կարող են ընդունվել ասպիրանտուրա: Ֆակուլտետին կից կան սարքավորված մի շարք քիմիական լաբորատորիաներ:

ԲԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

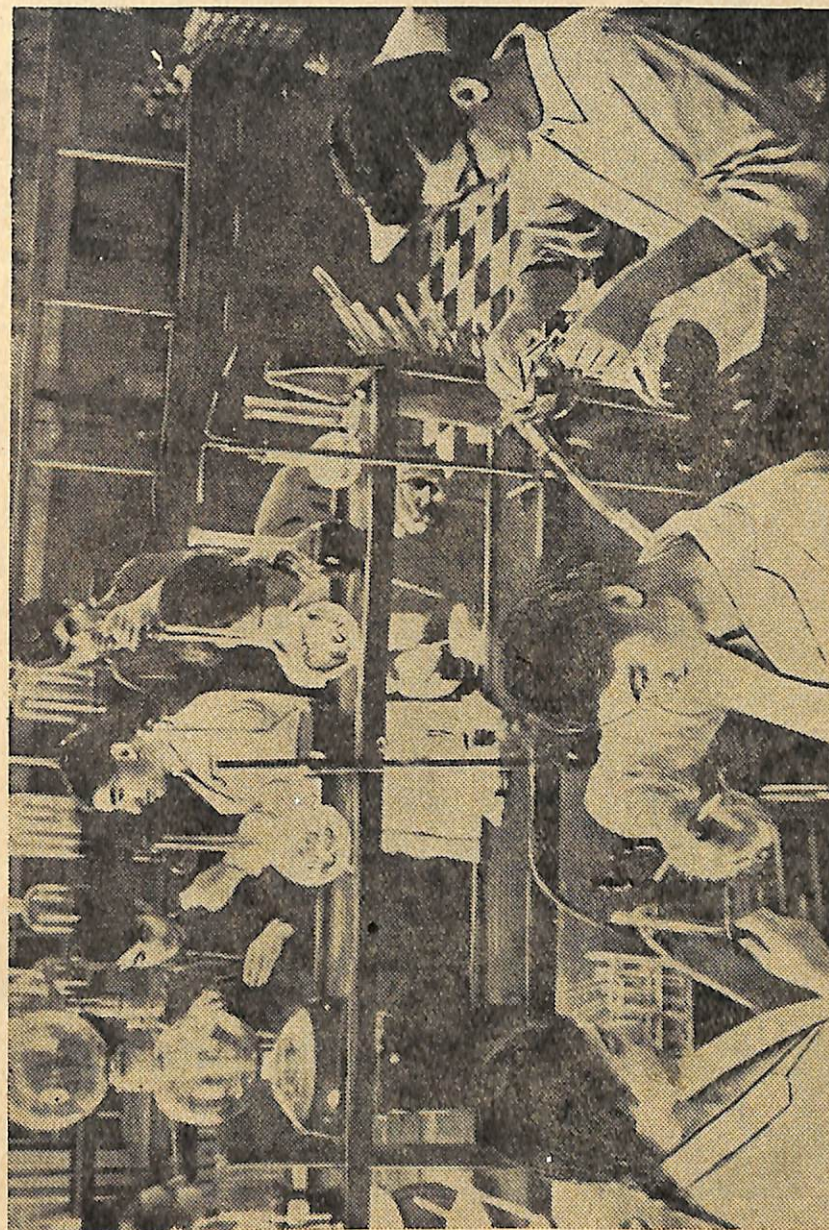
Բիոլոգիական ֆակուլտետը պատրաստում է կենդանաբանության և բուսաբանության գծով բարձրորակ մասնագետներ:

Բիոլոգիական ֆակուլտետի լավագույն շրջանավարտներն ընդունվում են համալսարանին կից ասպիրանտուրան:

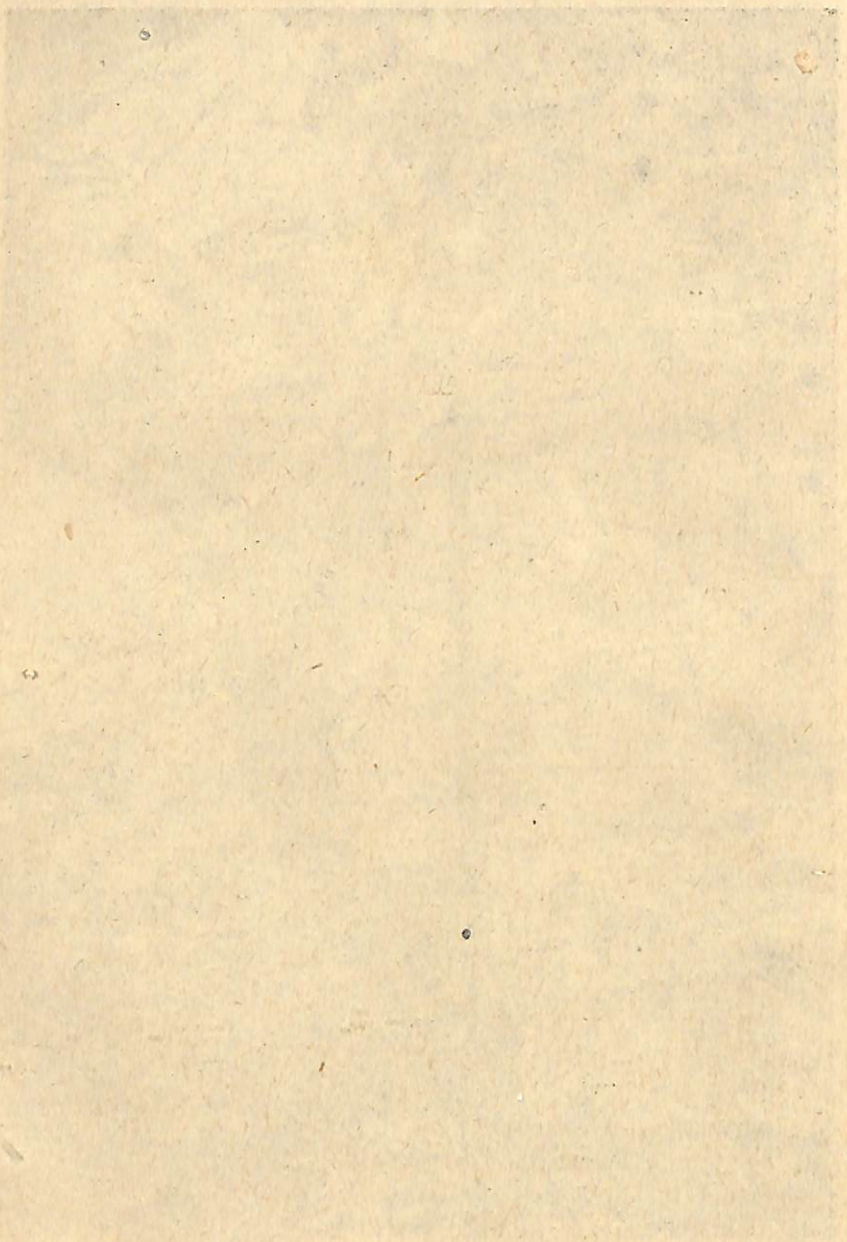
Շրջանավարտ բիոլոգները կարող են աշխատել ԲՈՒՀ-երում և գիտահետազոտական ինստիտուտներում, լաբորատորիաներում, գիտ. կայաններում և լինել դասատուներ լրիվ միջնակարգ դպրոցներում ու տեխնիկոմներում:

Բիոլոգիական ֆակուլտետն ունի սարքավորված ու կահավորված՝

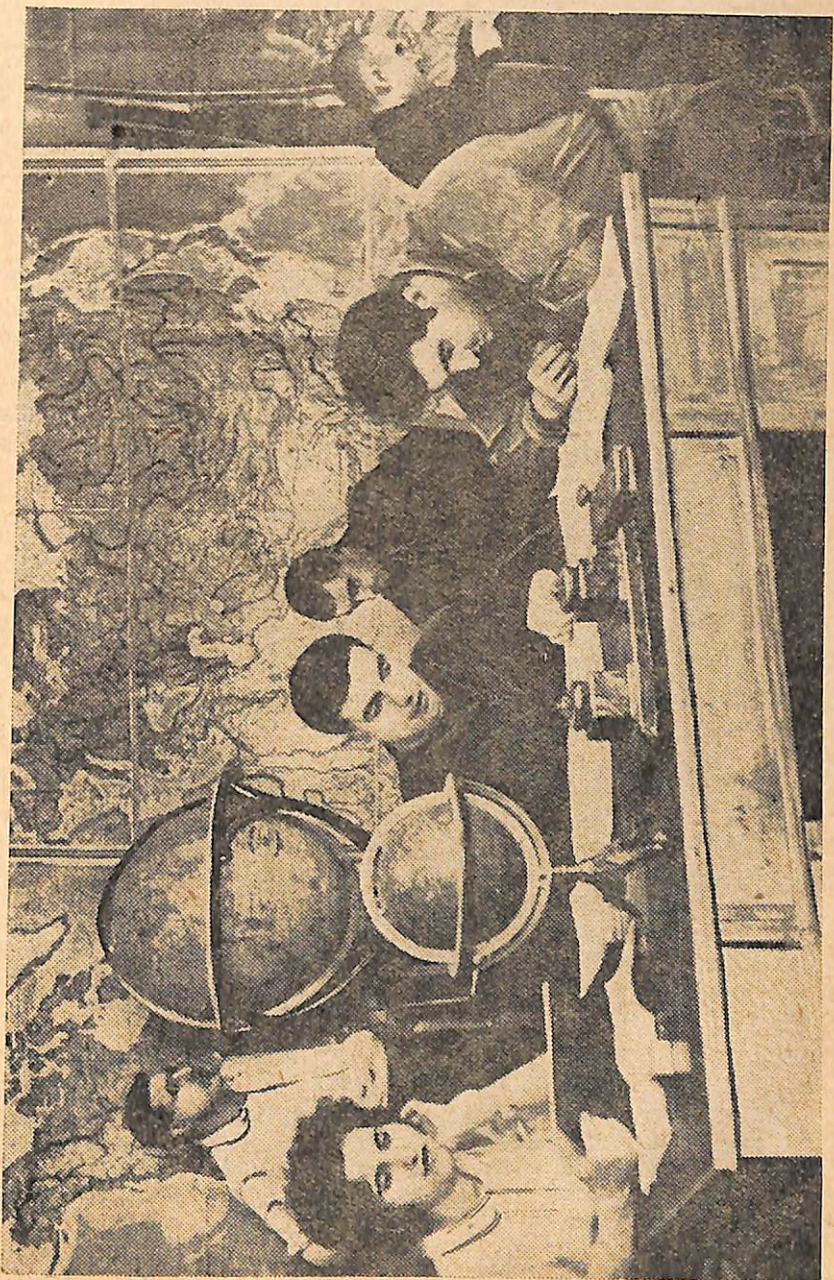
կենդանաբանական,

Գոյնառումով պատկերված Գյումրու համալսարանի ֆակուլտետները

կենդանիների ֆիզիոլոգիայի,
բույսերի մորֆոլոգիայի ու սիստեմատիկայի և
բույսերի ֆիզիոլոգիայի լաբորատորիաներ:

ԳԵՈՒՈԳԻԱԿԱՆ-ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

Ֆակուլտետն ունի յերկու բաժին՝ գեոլոգիական և աշխարհագրական: Գեոլոգիական բաժինը պատրաստում է բարձրորակ գեոլոգներ, աշխարհագրականը՝ ֆիզիկական և տնտեսական աշխարհագրությունների բարձրորակ մասնագետներ:

Ուսման տեվոդությունը յուրաքանչյուր բաժնում 5 տարի յն:

Ֆակուլտետն ավարտողները կարող են աշխատել միութենական և հանրապետական գիտահետազոտական հիմնարկներում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, լրիվ միջնակարգ դպրոցներում և տեխնիկումներում: Լավագույն շրջանավարտները կարող են ընդունվել ասպիրանտուրա:

Ֆակուլտետին կից գոյություն ունեն աշխարհագրական կաբինետ, միներալոգիայի, պետրոգրաֆիայի և հովազիտական լաբորատորիաներ, ինչպես նաև քարտեզագրական արհեստանոց:

1940 թվին ԽՍՀ ՄԻՂԻՅՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆՎԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններն ընդունվում են ԽՍՀ Միություն 17-ից մինչև 35 տարեկան յերկուսեռի քաղաքացիները, վերոնշյալ ուսանողները լրիվ միջնակարգ կրթություն (տասնամյակ, բանֆակ, տեխնիկում, ուսումնարան, մեծահասակների միջնակարգ դպրոց, միջնակարգ բժշկական դպրոց, տասնամյակի ծրագրի ծավալ ունեցող ռազմական դպրոցներ), կամ վերոնշյալ երեսներն կարգով ստացել են միջնակարգ դպրոցի ավարտական վկայական:

Մանրամասնում.— ա) Այն անձանց, վերոնշյալ 2-րդ աստիճանի դպրոցը (9-ամյակ), կամ ՌԽՍՀ և ԲՍՀ յեռամյա արհեստագիտական դպրոցները՝ 7-ամյակի բաղադրյալ վրա ավարտել են մինչև 1935 թ., թույլատրվում է մասնակցել ԲՈՒՀ-երի ընդունելության քննություններին միջնակարգ դպրոցներն ավարտողների հետ հավասարապես:

բ) Տեխնիկում, միջնակարգ բժշկական դպրոց, ուսումնարան ավարտածներին թույլատրվում է մասնակցել արտագրությունից կտրված բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ընդունելության քննություններին, յիթե միայն նրանք ունեն որենքով սահմանված 3 տարվա արտագրական ստաժ: Այն անձինք, վերոնշյալ միջնակարգ բժշկական դպրոցի ծավալով վերջացրած կրթություն և իրենց մասնագիտությունից յերեք տարվա զործնական աշխատանքի ստաժ, ԲՈՒՀ-երն ընդունվում են ընդհանուր հիմունքներով:

Հիշված ստաժը չի պահանջվում այն անձնավորություններէրէց, վերոնշյալ ԽՍՀՄ Կենտգործկոմի և Ժողկոմխորհի 1933 թվի սեպտեմբերի 15-ի վերոշման համաձայն մտնում են յուրաքանչյուր տեխնիկումի շրջանավարտների 50%-ի մեջ և նրանցից, վերոնշյալ մտնում են յերեկոյան բաժին:

Թերի բարձրագույն կրթություն ունեցողներին թույլատրվում է մասնակցել ընդունելության քննություններին ընդհանուր հիմունքներով, յիթե նրանք ունեն միջնակարգ դպրոցի ավարտական վկայական սույն հոդվածի համաձայն:

Ուսումնարան ավարտածները համարվում են ԽՍՀՄ-ի այն քաղաքացիները, վերոնշյալ ուսանող տեխնիկական, մանկավարժական, գեղարվեստական, յերաժշտական և թատերական ուսումնարանների ավարտական վկայական:

2. Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները մտնող բոլոր անձինք, բացառությամբ 5-րդ կետում նշվածների, յենթարկվում են ընդունման քննությունների հետևվյալ առարկաներից.

ա) Ռուսաց լեզու (գրավոր շարադրություն, քերականություն, գրականություն): Այն բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, վերտեղ դասավանդումը տարվում է այլ լեզուներով, անց է կացվում նաև քննություն այն լեզվից, վերով տեղի յե ունենում դասավանդումը տվյալ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում:

բ) ԽՍՀՄ Ժողովուրդների պատմություն և ԽՍՀՄ Սահմանադրություն,

գ) Մաթեմատիկա,

դ) Ֆիզիկա,

յե) Քիմիա,

զ) Վերևե մեկ ոտար լեզվից—անգլերեն, գերմաներեն կամ ֆրանսերեն—ընդունվողի ընտրությամբ:

Գյուղատնտեսական, պատմական և լեզվագրական, իրավաբանական, տնտեսագիտական և աշխարհագրական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները և ֆակուլտետները մտնողները յենթարկվում են լրացուցիչ քննությունների—աշխարհագրությունից:

Շինարարական, ճարտարագիտական և գեղարվեստական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները մտնողները յենթարկվում են լրացուցիչ քննությունների նկարչությունից և գծագրությունից, իսկ կլինեմատագրաֆիայի, ֆիզիկական կուլտուրայի, յերաժշտական և թատերական բարձրագույն դպրոցներ մտնողները յենթարկվում են լրացուցիչ քննությունների ըստ մասնագիտությունի:

3. Քննությունները կատարվում են ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհին

կից՝ Բարձրագույն դպրոցների համաժողովենական կոմիտեյի հաստատած ծրագրերով:

Գյուղատնտեսության մեխանիզացիայի, ինժեներա-տնտեսական, անասնաբուժական, զոոտեխնիկական, հիդրոմեխանիկական, անտառատնտեսական ԲՈՒՀ-երն ու ֆակուլտետները մտնողները աշխարհագրությունից լրացուցիչ քննություն չեն թարկվում:

Ուսաց լեզվի և այն լեզվի, վորով տարվում է դասավանդումը տվյալ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում, ինչպես և մաթեմատիկայի քննությունները կատարվում են բանավոր և գրավոր, իսկ բոլոր մնացած առարկաներից՝ միայն բանավոր:

Մաթեմատիկայի, ուսաց լեզվի և այն լեզվի գնահատականը, վորով տարվում է դասավանդումը տվյալ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում, կատարվում է առանձին՝ գրավոր և բանավոր քննությունների համաձայն և դրվում է յերկու թվանշան:

4. Ընդունելության քննությունները տվող անձանց թվից, այսինքն նրանցից, վորոնք ստացել են «միջակից» վոչ ցածր թվանշան, բարձրագույն ուսումնական հաստատություն ընդունվում են ավելի բարձր թվանշան ստացողները:

Այն անձինք, վորոնք կոնկուրսով չեն ընդունվել այն ֆակուլտետը, վորի համար քննություն են տվել, ընդունվում են այլ ֆակուլտետ, յեթե կան ազատ տեղեր այդ ֆակուլտետի համար քննություն տված թեկնածուներին ընդունելուց հետո, տրվյալ ֆակուլտետի լրացուցիչ քննություններ տալուց հետո:

Ցերկրորդ անգամ քննվել չի թույլատրվում:

5. Միջնակարգ դպրոց (տասնամյակ) ավարտողները, վորոնք ունեն գերազանցիկ ավարտական վկայական, ինչպես նաև 1940 թ. մեծահասակների միջնակարգ դպրոց, բանֆակ ավարտածները, վորոնք բոլոր առարկաներից, բացի գծագրությունից, նկարչությունից և ֆիզիկուլտուրայից, ունեն «գերազանց» թվանշաններ, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններն ընդունվում են առանց ընդունելության քննությունների:

Այդ իրավունքը տարածվում է նաև միջնակարգ դպրոցն եքստերն կարգով գերազանց ավարտածների վրա և այն անձնավորությունների վրա, վորոնք ավարտել են տեխնիկումը, ուսումնաբանը և բոլոր առարկաներից (բացի գծագրությունից, նկարչությունից և ֆիզիկուլտուրայից) ունեն «գերազանց» թվանշան և մտցված

են յուրաքանչյուր տեխնիկումի շրջանավարտների 50%-ի մեջ և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները մտնում են իրենց մասնագիտությունների գծով, — ընդունվում են առանց ընդունելության քննությունների:

Մանրաբնույթով. 1) Տասնամյակի, տեխնիկումի, ուսումնարանի և բանֆակի գերազանցիկները, — վորոնք առանց ընդունելության քննությունների ԲՈՒՀ-երը մտնելու իրավունք ունեն, — շինարարական, ճարտարապետական և գեղարվեստական բարձրագույն դպրոցները կամ ֆակուլտետներն ընդունվելու դեպքում յենթարկվում են ստուգողական քննությունների նկարչությունից և գծագրությունից, իսկ յերաժշտական և թատերական բարձրագույն դպրոցներն ընդունվողները յենթարկվում են ստուգողների ըստ մասնագիտությունների: Բժշկական միջնակարգ դպրոցը գերազանցիկ ավարտողները յենթարկվում են քննության ընդհանուր կարգով:

6. Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններն ընդունվելու վերաբերյալ դիմումները տրվում են հունիսի 20-ից մինչև ոգոստոսի 1-ը:

Դիմումի մեջ պետք է նշված լինի, թե դիմողը վո՞ր ֆակուլտետն ու մասնագիտությունն է ընտրել: Դիմումները տրվում են բարձրագույն ուսումնական հաստատության դիրեկտորի անունով, կցելով՝

ա) մանրամասն ինքնակենսագրություն,

բ) վկայական միջնակարգ դպրոցն ավարտելու մասին (իսկականը),

գ) անձնագիր (ներկայացվում է անձամբ),

դ) յերեք հատ լուսանկար, նկարված առանց գլխարկի, ցանկալի յե 3—4 սանտիմետր չափի, դիմողի ստորագրությամբ,

յե) տեղեկանք դիմվորական դրություն մասին (զինապարտաների համար):

7. Դիրեկտորին կից և նրա նախագահությամբ կազմակերպվում է ընդունելության հանձնաժողով հետևյալ կազմով՝ դիրեկտորի տեղակալ ուսումնական մասի գծով, ֆակուլտետի ղեկանները և յերկու պրոֆեսոր: Ընդունելության հանձնաժողովը քննում է ներկայացրած բոլոր դիմումները և կազմում է ընդունելության քննություններին թույլատրված անձանց ցուցակը:

Դիրեկտորն ու ընդունելության հանձնաժողովի անդամները պարտավոր են անձամբ ծանոթանալ յուրաքանչյուր դիմումին:

հետ և անձամբ ստուգել ընդունվողների բոլոր փաստաթղթերը:
Դիմումները ստանալու մոմենտից սկսած հինգ օրվա ընթացքում դիրեկտորը պարտավոր է հայտնել դիմողին՝ թույլատրվում է արդյոք նրան մասնակցել ընդունելության քննություններին, թե՞ վոչ:

Ընդունելության քննություններին չթույլատրելու մասին բողոքներ կարելի չէ տալ համապատասխան ժողովմատ, կամ գերատեսչության ուսումնական հաստատությունների վարչության, կցելով փաստաթղթերը (ինքնակենսագրությունը, ավարտական վկայականի և մերժման պատճառի մասին բարձրագույն ուսումնական հաստատության դիրեկտորի տեղեկացման պատճենները): Ուսումնական հաստատությունների գլխավոր վարչությունը պարտավոր է պատասխանել բողոքին՝ վերջինի ստացվելու մոմենտից վոչ ուշ քան 3 օրվա ընթացքում:

8. Ընդունելության քննությունները տեղի չեն ունենում ոգոստոսի 1-ից մինչև 20-ը, ուսանողների ընդունումը կատարվում է ոգոստոսի 21-ից մինչև 25-ը:

Ծանոթություն.—Այն բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում և ֆակուլտետներում, վորտեղ գերազանցիկների դիմումների քանակը գերազանցում է յեղած տեղերի քանակի 50 տոկոսից, դիրեկտորներին թույլտրվում է գերազանցիկների ընդունումը կատարել ոգոստոսի 1-ից մինչև 10-ը, ապահովելով գերազանցիկների համար տեղերի 60 տոկոսը:

10. Ընդունելության քննությունները կատարում են հանձնաժողովները, վորոնց նշանակում է դիրեկտորը:

11. Ընդունելության քննության ամեն մի մասնակցողի հանձնվում է քննական թերթիկ իր լուսանկարով:

12. Ընդունելության քննությունների արդյունքները վորոշվում են առանձին՝ ըստ յուրաքանչյուր առարկայի, գնահատականների (թվանշանների) հետևյալ կարգի գնահատականներով՝ «գերազանց», «լավ», «միջակ», «անբավարար»:

13. Մինչև ընդունելության քննություններն սկսվելը, բարձրագույն ուսումնական հաստատության դիրեկտորը կազմակերպում է բոլոր ընդունվողների բժշկական քննություն:

Հիվանդությունների ցանկը հաստատում է ԽՍՀՄ Առողջկոմատը և Բարձրագույն Դպրոցների գործերի Համամիութենական կոմիտեն:

14. Ընդունելության ստուգման և բժշկական քննության արդյունքները հանձնվում են ընդունող հանձնաժողովին, վորը վորոշում է կայացնում բարձրագույն ուսումնական հաստատության հաշվեգրելու մասին:

Ընդունելությունը բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում կատարվում է դիրեկտորի հրամանով:

15. Բարձրագույն ուսումնական հաստատության ընդունված և տարվա սկզբին առանց հարգելի պատճառների պարապմունքի չեկած անձինք հանվում են ուսանողների ցուցակից:

16. Բարձրագույն ուսումնական հաստատության քննությունների դիրեկտորներին թույլատրվում է ազատ տեղեր լինելու դեպքում ընդունել այն անձանց, վորոնք հաջող քննություն են տվել այլ բարձրագույն դպրոցում, բայց չեն ընդունվել ազատ տեղ չլինելու կամ թե իրենց առողջության վիճակով տվյալ մասնագիտության պահանջներին անհամապատասխան լինելու պատճառով: Հաշվի առնելով ուրիշ բարձրագույն դպրոցում քննություն տված առարկաները, ընդունվողը պետք է լրացուցիչ քննություններ տա տվյալ բարձրագույն դպրոցի ընդունելության համար սահմանված առարկաներից: Ուրիշ բարձրագույն դպրոցում քննություն բռնած անձանց համար դիմումներ ներկայացնելու վերջին ժամկետը նշանակվում է սեպտեմբերի 5-ը: Նույն ժամկետը սահմանվում է այն գերազանցիկների համար, վորոնք չեն ընդունվել ուրիշ բարձրագույն դպրոց, ազատ տեղեր չլինելու պատճառով:

17. ԲՈՒՀ չընդունվելու առթիվ բողոքներ կարելի չէ տալ մինչև ուսումնական տարվա սկիզբը՝ համապատասխան ժողովմատ կամ գերատեսչության ուսումնական հաստատության կողմից: Ընդունվության, կցելով փաստաթղթեր (ինքնակենսագրություն, վկայականի պատճեն, քննող և ընդունող հանձնաժողովի արձանագրությունների քաղվածքները):

Ուսումնական հաստատության քննությունների գլխավոր վարչությունը պարտավոր է պատասխանել բողոքին վոչ ուշ քան 3 օր հետո՝ բողոքը ստանալու մոմենտից:

18. Քննություններին չթույլատրված և իրենց ցանկությամբ չմասնակցած կամ քննությունները չբռնած անձանց, սակայն ազատ տեղեր չլինելու կամ առողջական վիճակի պատճառով չընդունված անձանց ներկայացրած փաստաթղթերը վերադարձվում են նրանցից հա-

մապատասխան դիմում ստացվելուց չկամ ընդունող հանձնաժողովի կողմից մերժելու մասին վորոշում կայացնելուց հետո, վոչ ուշ քան 2 որվա ընթացքում:

ԽՍՀՄ Ժողովրդական կից Բարձրագույն
Դպրոցների գործերի Համաժողովրդական
Կոմիտեյի նախագահ՝ Ա. ԿԱՅՏԱՆՈՎ

1940—41 ՈՒՍ. ՏԱՐՎԱ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ
ԾՐԱԳԻՐԸ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԽՍՀՄ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունն ընդունվողներից պահանջվում են գիտելիքներ հետևյալ ծավալով.

1. ԽՍՀՄ Ժողովուրդների պատմության համառոտ դասընթացը—պրոֆեսոր Շեստակովի խմբագրությամբ:

2. ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը:

3. Ընկեր Ստալինի հաշվետու զեկուցումը կուսակցության 18-րդ համագումարում:

4. Ընկ. Մոլոտովի զեկուցումը 18-րդ համագումարում «ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերրորդ հնգամյա պլանը» (1938—1942):

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ԾՐԱԳԻՐ

1. ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. Հնչյունաբանություն

1. Հայերեն գրական լեզվի հնչյունաբանական սխեման, հնչյուններ և տառեր, հայերենի այբուբենը (կարգով):
2. Բառ, վանկ և տողադարձ:
3. Հայերենի հնչյունափոխություններ:

Բ. Բառը յեվ նրա կազմությունը

1. Բառի ուղղակի և փոխաբերական իմաստները, նույնա- նիշ, հակառակ, համանիշ, և նույնանուն բառեր:
2. Հասկացողություն բառի, արմատի, ածանցի, հիմքի և վերջավորության մասին:
3. Արմատի և ածանցի, նախածանցի և վերջածանցի նշա- նակությունը բառակազմության մեջ: Հնչյունափոխության դեպ- քերը բառակազմության ժամանակ: Բառակազմության յեղանակ- ները հայերենում, պարզ, բարդ, ածանցավոր և բարդ ածանցա- վոր բառեր: Իսկական և անիսկական բարդություններ: Հարա- ղերներ և կցական բարդություններ: Հոդակապով և անհոդակապ բարդություններ:

Գ. Ուղղագրություն

1. Ձայնավորի ուղղագրությունը:
2. Այ, ույ, յե, յո, յու յերկհնչյունների ուղղագրությունը. իա, իո, իու, իե յերկհնչյունների (յերկձայնավորների) ուղղա- գրությունը: Յ ձայնակապը և նրա ուղղագրությունը:
3. Բաղաձայների ուղղագրությունը: Ոտար բառերի ուղ- ղագրությունը:

2. ՁԵՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դ. Խոսքի մասեր

Բառերի կլասիֆիկացիան. գոյական, ածական, թվական, դերանուն, բայ, մակբայ, կապ, շաղկապ, և ձայնարկություն:

1. Բայ

Բայի գործածությունը նախադասության մեջ, վորպես ստո- րոգյալ, յենթակա և լրացում:

Բայի բաժանումն ըստ յերկու հիմնական ձևերի՝ դերբայա- կան և յեղանակային:

Ա. Բայի դերբայական ձևեր, կամ դերբայներ

Անորոշ, անկատար, ապառնի, վաղակատար, հարակատար, ըղձական և յենթակայական դերբայներ: Դերբայների իմաստն ու գործածությունը խոսքի մեջ: Անորոշ դերբայի վերջավո- րությունը և խոնարհումները: Անկատար, ապառնի, վաղակատար հարակատար և ըղձական դերբայների դերը խոնարհման մեջ:

Բ. Բայի յեղանակային ձևեր

Դեմք, թիվ և ժամանակ:

Մահմանական, հրամայական և ըղձական. պայմանական կամ յենթադրական և հարկադրական յեղանակներ: Ոժանդակ բայը և նրա խոնարհումը: Մահմանական յեղանակի կազմությունը, սահ- մանական յեղանակի ժամանակները. ապառնի ժամանակի կազմու- թյունը և ուղղագրությունը, հրամայական յեղանակի կազմու- թյունը և ուղղագրությունը, ըղձական յեղանակի կազմու- թյունը և ժամանակները:

Պայմանական (յենթադրական) յեղանակի կազմությունը և ժամանակները: Հարկադրական յեղանակի կազմությունը, ժամա- նակները և պիտի յեղանակիչը: Բայի սեռերը՝ ներգործական, չե- ղոք և կրավորական: Բայերի կազմությունը, բայերի կերպերն ըստ կազմության՝ սոսկական, կրավորական, պատճառական և բաղմապատկական:

Կերպավորող ածանցներ՝ ացն, եցն, ցն, վ, ատ, ոտ և այլն:

Անալ և ենալ վերջավորություն ունեցող բայերի խոնար- հումը: Անկանոն բայեր՝ լալ, գալ, տալ, լինել, անել, ուտել, դառնալ, տանել, առնել, տեսնել:

Ն. և Զ. սոսկածանց ունեցող բայերի խոնարհումը:

Յերկրորդական բաղադրյալ ժամանակներ: Խոսքի մեջ բայի յեղանակային տարբեր ձևերի ու ժամանակների փոխադարձ փոխարինումները: Բայերի ժխտական խոնարհումը և ուղղագրութունը, արգելական ձևի առանձնահատկութիւնը. մի արգելականը և մի մեղմականը:

Գոյական. — Առարկաներ. գոյականներ: Գոյականների գործածութիւնը վորպես յենթակա, վորպես կոչական բառ, վորպես ստորոգյալ և վորպես լրացում: Գոյականների թիւը, գոյականների հոլովումը. հայերենի հոլովները՝ ուղղական, սեռական, տրական, հայցական, բացառական, գործիական, ներգոյական. դրանց ձևական և իմաստային նշանակութիւնները: Հոլովում և հոլովիչները (ի, ու, ան, յան, ոջ, որ, վա, ց): Այլաձև հոլովումներ, հարադիր գոյական անունների հոլովում, գրաբար հոլովումների մնացորդները, հոգեբ (ստացական, ցուցական, դիմորոշ և վորոշող): Անեղակի և անհոգնակի հոլովում: Գոյականակերպ ածանցներ:

Ածական. — Ածականների վորոշումը (սահմանում), վորպես հատկութիւն և վերաբերութիւն ցույց տվող բառերի: Ածականների գործածութիւնը նախադասութիւն մեջ, վորպես լրացում, վորպես ստորոգյալ, ածականների գործածութիւնը գոյականաբար:

Ածականների ստորաբաժանումն ըստ իմաստի՝ վորակական (գեղեցիկ), հարաբերական (փայտյա). համեմատութիւն աստիճաններ, ածականների գործածութիւնը գոյականների հետ: Ածականների հոլովումը: Ածականների փոխանցումը գոյականի և ընդհակառակը. ածականակերտ վերջածանցներ և ածականակերտ բացասական նախածանցներ:

Թվական. — Թվականները վորպես առարկայի քանակ և կարգ ցույց տվող բառեր. Թվականի գործածութիւնը նախադասութիւն մեջ: Թվականի տեսակները (քանակական և դասական). քանակական Թվականները և նրանց ուղղագրութիւնը. դասական Թվականների գրավոր արտահայտութիւն յերեք ձևերը:

1. Հռոմեական, 2. արաբական Թվանշաններով և 3. հայերեն տառերով. ուղղագրութիւն: Թվականների գործածութիւնը գոյականների հետ, Թվականների հոլովման դեպքը և ուղղագրութիւնը: Գոյականների գործածութիւնը Թվականով:

Դերանուն. — Դերանունները վորպես փոխարինող բառեր. դերանունների գործածութիւնը նախադասութիւն մեջ: Գոյականա-

նի, ածականի, Թվականի, մակբայի, յերբեմն և ամբողջ խոսքի փոխարինումը դերանուններով: Դերանունների տեսակները ըստ իմաստի՝ անձնական, ցուցական, ստացական, փոխադարձ, հարցական, հարաբերական—անորոշ, վորոշյալ և ժխտական: Դերանունների հոլովումը: Անեղակի հոլովում, անհոգնակի հոլովում. ուղղագրութիւն:

Մակբայ. — Մակբայի վորոշումը: Մակբայների տեսակներն ըստ իմաստի: Տեղ, ժամանակ, ձև և քանակ ցույց տվող մակբայներ: Մակբայական ածանցներ: Մակբայների գործածութիւնը նախադասութիւն մեջ. մակբայի և ածականի փոխանցումը խոսքի մեջ:

Կապեր. — Կապերի սահմանումը, կապերի գործածութիւնը նախադասութիւն մեջ, կապերի տեսակները, նախադրութիւններ (նաև նախդիրներ) և հետադրութիւններ. Թվական և անիսկական կապեր, կապական բառեր:

Շաղկապ. — Շաղկապներ և նրանց գործածութիւնը նախադասութիւն մեջ, շաղկապների տեսակները. համադասական և ստորադասական, ուղղագրութիւն. պարզ և բաղադրյալ շաղկապներ:

Չայնարկութիւններ. — Չայնարկութիւնը և նրա առանձնահատկութիւնները խոսքի մյուս մասերի համեմատութիւն (եռոցիոնալ բնութիւն). Չայնարկութիւնների գործածութիւնը խոսքի մեջ, կետադրութիւն, մի շարք Չայնարկութիւնների ծագումը:

Շ Ա Ր Ա Հ Յ Ո Ւ Ս Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Ա. Պարզ նախադասութիւն շարահյուսութիւն

1. Մտածողութիւն և լեզու, մտածողութիւն և խոսք:

2. Նախադասութիւնը և նրա հիմնական հատկանիշները՝

ա) արտահայտում ե մի ամբողջական միտք.

բ) խոսքի միավորն ե և այլն:

Նախադասութիւն տեսակներն ըստ կազմութիւն՝ պարզ և բարդ:

Պարզ նախադասութիւն կազմութիւնը (պարզ-համառոտ և պարզ-ընդարձակ): Գլխավոր անդամներ՝ յենթակա և ստորոգյալ: Դրանց միասնութիւնը և հակադրութիւնը: Ստորոգյալի լրացումները և նրանց տեսակները՝ խնդիր և պարագա. խնդիրներ տեսակները՝ ուղղակի և անուղղակի. պարագաների տեսակները:

Յենթակայի լրացումներ՝ վորոշիչ, հատկացուցիչ և բացահայտիչ: Լրացման լրացումներ: Հոլովների կիրառությունը: Ուղղական հոլովով գրվող բառերը: Սեռական հոլովի հիմնական ֆունկցիան: Տրական հոլովի հիմնական ֆունկցիան, տրական հոլովի յերկրորդական ֆունկցիաները: Հայցական հոլով: Հայցական հոլովի հիմնական ֆունկցիան: Հայցական հոլովի ձևի առանձնահատկությունը մյուս հոլովների համեմատությամբ, հայցական հոլովի յերկրորդական ֆունկցիաները: Գործիական և բացառական հոլովների հիմնական և յերկրորդական ֆունկցիաները: Ներգոյական հոլովը յեվ նրա հիմնական ֆունկցիան: Հոլովների փոխադարձ ֆունկցիոնալ փոխարինումները:

4. Նախադասության տեսակներն ըստ յերանգի՝ հարցական, բացականչական կամ կոչական (դիմողական) և պատմողական. նախադասություն տեսակներն ըստ բնույթի՝ հաստատական և ժխտական: Միջանկյալ բառերով, կոչականով և ձայնարկություններով նախադասություններ:

Համադաս լրացումներով նախադասություններ: Կետադրությունը համադաս լրացումներով նախադասության մեջ:

Կետադրությունը պարզ նախադասության մեջ. զեղջված անդամով նախադասություն, անենթակա նախադասություն, անորոշ նախադասություն:

Բ. Բարդ նախադասություն օտոտիյունություն.

1. Բարդ նախադասության կառուցվածքը, բարդ նախադասության տեսակները՝ միավորյալ, համադասական և ստորադասական: Համադասական շաղկապների գործածությունը միավորյալ և համադասական նախադասությունների մեջ:

2. Բարդ ստորադասական նախադասության մասերի իմաստային փոխհարաբերությունները (պատճառաբանություն, միաժամանակություն, հաջորդականություն, հակադրություն, պայմանականություն և այլն): Այդ հարաբերության լեզվական արտահայտությունները, կետադրություն:

3. Բարդ ստորադասական նախադասության կառուցվածքը. զլխավոր և յերկրորդական կամ ստորադաս նախադասություններ: Յերկրորդական նախադասության ստորադասության աստիճանները, համադաս նախադասություններ:

4. Ստորադաս նախադասության տեսակներն ըստ լրացական իմաստի (յենթակայական, ստորոգելիական, պարագայական

և այլն): Կետադրությունը բարդ նախադասությունների մեջ. ուղղակի խոսքով նախադասություն. միջանկյալ նախադասություն ունեցող նախադասություն: Դերբայական յեվ կողմնակի լրացումներ, կողմնակի յենթակա: Բարդ նախադասությունը դերբայական լրացումներ և կողմնակի յենթակա ունեցող պարզ նախադասությամբ փոխարինելու յեղանակները: Խառը տիպի նախադասություններ: Ուղղակի և անուղղակի խոսք:

2. Ը ն ք ե ր ց ա ն ու ր յ ու ն

Մահուն, գեղեցիկ, անսխալ և արտահայտիչ ընթերցանություն, գեղարվեստական ընթերցանություն:

3. Գ ր ա մ օ ր յ ե վ բ ա ն ա մ օ ր խ օ ֆ

Շարադրություն ազատ թեմայի շուրջը: Շարադրություն առաջադրված թեմայի շուրջը: Թելադրություն:

Կանոնավոր գրական լեզվով խոսելու յեվ պատմելու հմտություն: Գեղեցիկ վոճական միջոցների ոգտագործումը խոսելու ժամանակ. բառապաշարի հարստություն:

Գ ր Ա Կ Ա Ն Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն

1. Ա. Ղարիբյան.—Ձեկաբանություն: 1938 կամ 1939 թվի հրատարակություն:

3. Գ. Սեվակ.—Շարահյուսություն, 1938 կամ 1939 թվի հրատարակություն:

ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(Բարձրագույն դպրոցներ ընդունվելու համար քննվողից պահանջվող մի-ն իմում գրականության ցուցակ):

1. Խ. Աբովյան.—«Վերջ Հայաստանի»: 2. Մ. Նալբանդյան.—«Յերկրագործությունը վերադառնում է ճանապարհին»: 3. Պ. Պառույան.—«Հացի խընդիր», «Յեցեր»: 4. Ղ. Սպարյան.—«Յերկու քույր», «Տորք անգեղ»: 5. Բաճեճի.—«Վասիկ Աբաղադ»: 6. Գ. Սուքոուկյան.—«Գեպո», «Խաթաբալա»: 7. Հ. Հովհաննիսյան.—«Բանաստեղծություններ»: 8. Մուրացյան.—«Նոյի ագոստի», «Առաքյալը»: 9. Շիրվանզադե.—«Նամուս», «Բառ», «Արսեն Դիմաքսյան»: 10. Նար-Դոս.—«Մպանված աղավին», «Մահը»: 11. Ա. Իսահակյան.—«Բանաստեղծություններ»: 12. Հ. Թումանյան.—«Գեղարվեստական յերկեր»: 13. Ա. Ծառուցյան.—«Բանաստեղծություններ»: 14. Հ. Հակոբյան.—«Բանաստեղծություններ»: 15. Շ. Կուրդիբյան.—«Արշալույսի զոդանջներ»:

16. 4. Պարոնյան.—«Մեծագույնի մուրացիկներ»։ 17. Պ. Դուրյան.—«Բանաստեղծություններ»։ 18. Վ. Փափազյան.—«Գյուղից»։ 19. Դ. Դեմիրճյան.—«Խաչիկ», «Նիգյար»։ 20. Ն. Զարյան.—«Ռուշանի քարափը», «Ստալին», «Հացավան»։ 21. Ս. Զորյան.—«Մի կյանքի պատմություն»։ 22. Ս. Կազարյան.—«Պատմվածքներ»։ 23. Սիրառ.—«Զգրված որհրեք», «Մամեն ու Աշեն»։ 24. Դ. Սարյան.—«Միջոց»։

ПРОГРАММА ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ

1. Отделы науки о языке: синтаксис, фонетика, морфология.

2. Понятие о предложении. Состав предложений: главные и второстепенные члены в предложении. Виды второстепенных членов предложения: определение, дополнение, обстоятельство (места, времени, цели, причины, образа действия). Виды предложений по составу: личные, безличные, назывные, полные, неполные; распространенные, нераспространенные.

Предложения повествовательные, вопросительные, восклицательные. Предложения с однородными членами. Приложение. Понятие об обособлении. Обособленные члены предложений: прилагательные, причастия, деепричастия и приложения. Вводные слова. Обращения. Пунктуация в простом предложении. Сложные предложения.

Сложно-сочиненные предложения. Типы связей при сочинении. Пунктуация.

Сложно-подчиненные предложения: главные и придаточные. Способы подчинения предложений. Сложно-подчиненные предложения с несколькими придаточными предложениями. Прямая и косвенная речь. Пунктуация.

3. Предложение и слово. Слово и слог. Ударение в русском языке. Слог и звук. Звук и буква. Звуковой состав русского языка. Гласные и согласные. Твердые и мягкие согласные. Обозначение мягкости согласных в русском языке на письме. Звонкие и глухие согласные и их правописание. Безударные гласные и их правописание. Перенос слов.

4. Морфологический состав слов: корень, суффикс, приставка (префикс), флексия; основа слова (непроизводная и производная). Чередование гласных и согласных в корнях. Правописание приставок.

5. Имя существительное. Роль в предложении. Род, число, падеж. Склонение существительных. Типы склонений. Суффиксы и их значение. Правописание существительных.

6. Имя прилагательное. Роль в предложении. Переход прилагательного в существительное. Прилагательные качественные, относительные. Краткая и полная форма прилагательных и их различная роль в предложении современного языка. Склонение прилагательных. Особенности склонения относительных прилагательных на „ий“ (лисий) и на „ов“, „ин“ (отцов, дядин). Суффиксы прилагательных. Степени сравнения прилагательных. Правописание прилагательных.

7. Числительное. Значение числительных. Числительные количественные, порядковые, дробные и собирательные. Связь числительных с существительными. Правописание числительных. Склонение сложных числительных количественных и порядковых.

8. Местоимение. Понятие о местоимении. Их разряды. Склонение местоимений и их правописание.

9. Глагол. Значение и изменяемость глагола, его роль в предложении. Неопределенная форма глагола. Личные глаголы. Переходные и непереходные глаголы. Наклонение. Число. Лицо. Время. Вид. Возвратная форма глагола. Два типа спряжения. Правописание глагольных форм. Причастие. Страдательные и действительные причастия. Время причастий. Склонение причастий. Правописание причастий. Деепричастие. Виды деепричастий и их значение. Образование причастий и деепричастий и их правописание.

10. Наречие. Его значение и роль в предложении. Виды наречий по значению. Образование наречий. Степени сравнения наречий. Переход других частей в наречия и переход наречий в предлоги и союзы. Правописание наречий.

11. Предлог. Значение и употребление предлогов. Правописание предлогов.

12. Союз. Значение и употребление союзов. Их правописание. Частицы. Их значение. Правописание отрицательных частиц: „не“ и „ни“.

13. Понятие о междометиях.

ПРОГРАММА ПО ЛИТЕРАТУРЕ

Общие указания.

1. Испытуемый должен обнаружить знакомство с крупнейшими произведениями классической и современной художественной литературы, а также с важнейшими научно-критическими произведениями, по крайней мере в объеме приводимого ниже перечня литературных произведений.

2. Испытуемый при разборе литературного произведения должен обнаружить знакомство с основами теории литературы, понимание художественного значения данного произведения, его общественное значение в наше время, а также четкое знание темы и идей произведения, персонажей произведения и их взаимоотношений, взглядов автора в связи с общественно-политической обстановкой эпохи и основных моментов его биографии.

Испытуемый должен иметь следующий круг сведений по теории литературы: тема, идея, план произведения, фабула, сюжет, эпитет, сравнение, тропы, ритм, стих, рифма; стихотворные размеры: эпос, лирика, рассказ, повесть, поэма, роман, сказка, очерк, драматические произведения.

Отдельного испытания по теории литературы не производится; знания по теории литературы выясняются при разборе литературных произведений.

А. Ф о л ь к л о р.

Песни: 1) о крепостном праве („Как за барином житье было привольное“).

2) разбойничьи („Не шуми, мати, зеленая дубравушка“).
Былины: Василий Буслаевич, Илья Муромец.

Б. Список литературных произведений

А. Пушкин: Прилог к поеме „Руслан и Людмила“, „Скупой Рыцарь“, „Борис Годунов“, „Медный Всадник“, „Полтава“, „Евгений Онегин“, „Дубровский“, „Капитанская дочка“.

Стихотворения: „Деревня“, „Послание в Сибирь“, „К Чаа-
31

даеву“, „Моя родословная“, „Туча“, „Памятник“, „Узник“, „Бесы“, „Осень“, „Вновь я посетил тот уголок земли“, „Песнь о вешем Олеге“, „Вольность“.

Лермонтов: „Герой нашего времени“, „Дума“, „На смерть поэта“, „Прощай немытая Россия“.

Гоголь: „Ревизор“, „Мертвые души“.

Гончаров: „Обломов“.

Тургенев: „Записки охотника“, „Отцы и дети“.

Островский: „Гроза“, „Свои люди—сочтемся“.

Некрасов: „Кому на Руси жить хорошо“, „Железная дорога“, „Размышление у парадного подъезда“, „Арина—мать солдатская“.

Салтыков-Щедрин: „День в помещичьей усадьбе“, из „Пошехонской старины“, „Господа Головлевы“; сказки (по выбору).

Л. Толстой: „Анна Каренина“, „Хаджи Мурад“.

Ленин: Лев Толстой, как зеркало русской революции. Толстой и его эпоха.

Чехов: „Человек в футляре“, „Вишневый сад“, „Злоумышленник“.

М. Горький: „Челкаш“, „Песнь о буреизвестнике“, „Песнь о соколе“, „Мать“, „Дело Артамоновых“.

Фурманов: „Чапаев“.

Фадеев: „Разгром“.

Шолохов: „Поднятая целина“.

Маяковский: „Левый марш“, „Во весь голос“, „Товарищ Нетте“, „Хорошо“.

Н. Островский: „Как закалялась сталь“.

Шевченко: „Сон“, „Завещание“.

ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ

1. Թվաբանություն

1. Կայուն ունակություններ ամբողջ և կոտորակային թվերի վրա կատարվող գործողություններում:
2. Թվերի՝ 2-ի, 3-ի, 4-ի, 5-ի, 9-ի և 25-ի բաժանելիության հատկանիշները: Թվերի վերածումը պարզ բազմապատկիչների, ամենափոքր բազմապատկիչ և ամենամեծ ընդհանուր բաժանարար գտնելը:
3. Հասարակ կոտորակների վերածումը տասնորդական կոտորակների և ընդհանրացումը: Պարբերական տասնորդական կոտորակներ:
4. Չափերի մետրական սխեմներ:
5. Գնորդական հարաբերություն և քանորդական համեմատություն: Գնորդական համեմատություն հիմնական հատկություններ: Մեծությունների ուղիղ և հակադարձ համեմատականություններ: Գաղափար միջին թվաբանականի և միջին յերկրաչափականի մասին: Համեմատական բաժանում:
6. Տոկոսները հաշվարկելու վերաբերյալ հիմնական խնդիրներ:

2. Հանրահաճիվ

1. Հանրահաշվական սիմվոլիկայի ճշգրիտ և գիտակցական ոգտագործումը, հանրահաշվական բանաձևերի ընթերցումը, նրանց կազմումը կոնկրետ առաջադրությունների հիման վրա և թվական արժեքները գտնելը: Գործողությունների կարգը:
2. Գործողություններ հարաբերական թվերի նկատմամբ և նրանց հիմնական հատկությունները: Թվային առանցք:
3. Միանդամների և բազմանդամների գումարումը, հանումը, բազմապատկումը և բաժանումը:
4. Հանրահաշվական արտահայտությունների կրճատ բազմապատկումն ու բաժանումն ըստ հետևյալ բանաձևերի՝
 $(a \pm b)^2$; $(a \pm b)^3$; $a^2 - b^2$; $a^2 \pm b^2$; $a^3 \pm b^3$; $a^n \pm b^n$, յերբ n -ը ամբողջ է և զրական:

(x-a)-ի վրա ամբողջ բազմանդամի բաժանելիության թեո-
րեմը (Բեզուի թեորեմ):

5. Բազմապատկիչները վերլուծելու պարզագույն դեպքեր՝
ա) ընդհանուր բազմապատկիչը փակագծից դուրս բերելը,
բ) կրճատ բազմապատկման բանաձևերից ոգտվելը և
գ) խմբավորումների մեթոդը:

6. Հանրահաշվական կոտորակների ձևափոխումները և գոր-
ծողությունները նրանց հետ:

7. Հավասարության յերկու տեսքը՝ նույնություն և հավա-
սարում: Հավասարումների հիմնական հատկությունները: Մեկ
անհայտով առաջին աստիճանի հավասարումներ կազմելն ու
լուծելը:

8. Յերկու և յերեք անհայտով առաջին աստիճանի հավա-
սարումների սխտեմ կազմելն ու լուծելը: Յերկու անհայտով յեր-
կու հավասարումների սխտեմի հետադոտումը: Հավասարումների
սխտեմի հանգվող խնդիրների լուծումը:

9. Անհավասարությունների ընդհանուր հատկությունները,
1-ին աստիճանի անհավասարությունների լուծումը և առաջին
աստիճանի անհավասարությունների սխտեմը:

10. Գաղափար ֆունկցիայի մասին, փոփոխական և հաս-
տատուն մեծություններ, կախյալ և անկախ փոփոխական մեծու-
թյուններ:

Գաղափար հարթության կետի կոորդինատների մասին:
Ուղիղ և հակադարձ համեմատական կապակցության կախյալ
մեծությունների գրաֆիկ պատկերացումը:

$y=kx+b$; $y=ax^2$; $y=ax^2+bx+c$ հավասարումների գրա-
ֆիկները:

11. Արտադրյալը, աստիճանը և կոտորակն աստիճան բարձ-
րացնելը:

12. Արմատ հանելը: Ամբողջ թվերից, հասարակ և տասնոր-
դական կոտորակներից քառակուսի արմատ հանելը: 0,1, 0,01, և
այլ ճշտություն մոտավոր արմատ հանելը:

Նշանների կանոնն արմատ հանելիս:

13. Արտադրյալից, կոտորակից և աստիճանից վորևև աս-
տիճանի արմատ հանելը:

Գաղափար իրացիոնալ թվի մասին:

Գործողություններ արմատների նկատմամբ:

Կոտորակները հայտարարի իրացիոնալից աղատելը:

14. Մեկ անհայտով 2-րդ աստիճանի հավասարում կազմելը
և լուծելը: Քառակուսի հավասարման գործակիցների և արմատ-
ների կապակցությունը: Քառակուսի հավասարման արմատների
հետադոտությունը: 2-րդ աստիճանի յեռանդամի վերլուծումը բազ-
մապատկիչների:

15. Յերկուքառակուսի (բիկվադրատ) հավասարումներ: Ար-
մատանշանի տակ անհայտ պարունակող հավասարումներ: Բարձր
աստիճանի հավասարումներ՝ յերկանդամ, յեռանդամ, հետադարձ
3-րդ և 4-րդ աստիճանի:

Յերկու անհայտով 2-րդ աստիճանի հավասարումների սխ-
տեմներ կազմելը և լուծելը:

16. Կոմպլեքս թվեր և գործողություններ նրանցով, կոմպ-
լեքս թվի յեռանկյունաչափական ձևը:

17. Թվաբանական պրոգրեսիա: Թվաբանական պրոգրեսիայի
վորևև անդամի և նրա անդամների գումարի հաշվումը:

18. Յերկրաչափական պրոգրեսիա: Յերկրաչափական պրո-
գրեսիայի վորևև անդամի և նրա անդամների գումարի հաշվումը:
Անվերջ յերկրաչափական պրոգրեսիա: Անվերջ նվազող յերկրա-
չափական պրոգրեսիայի անդամների գումարի հաշվումը:

19. Յուցիչի հասկացողության ընդհանրացումը, դերո, բա-
ցասական և կոտորակային ցուցանիշներով աստիճան: Գործողու-
թյուններ կամավոր ցուցիչներով աստիճանների հետ:

20. Գաղափար լոգարիթմի մասին: Լոգարիթմների ընդհա-
նուր հատկություններ: Լոգարիթմական ֆունկցիաների գրա-
ֆիկը:

21. Արտադրյալի, քանորդի, աստիճանի և արմատի լոգա-
րիթմները: Արտահայտություններ լոգարիթմներ: Պոտենցիալը:
Լոգարիթմների մի սխտեմից մյուսին անցնելու մոդուլը:

22. Տասնորդական լոգարիթմների հատկությունները: Լո-
գարիթմների աղյուսակների ոգնություն հաշվելը (4 կամ 5
նիշնոց):

23. Յուցչային և լոգարիթմական հավասարումների լուծելը:
Բարդ տոկոսների հաշվումը:

24. Միացությունների ձևերը՝ կարգավորություններ, տեղա-
փոխություններ և զուգադրություններ: Կարգավորությունների
տեղափոխությունների և զուգադրումների թիվ արտահայտող
բանաձևերի արտածումը: $C_m^n = C_m^{m-n}$ հավասարության ապա-
ցուցումը:

25. Յերկրորդ անդամներով տարբերվող բինոմների (յերկ-
անդամների) արտադրյալին վերաբերող բանաձևերի արտածումը:
Գաղափար լիակատար մաթեմատիկական ինդուկցիայի
մեթոդի մասին: Նյութոնի բինոմի բանաձևի արտածումն ամ-
բողջ և դրական ցուցիչի համար: Ընդհանուր անդամի բանաձևը:
 $(n+a)^n$ -ի վերլուծման անդամների և գործակիցների հատ-
կությունները:

3. Յերկրաչափություն

1. Ուղիղ, ճառագայթ, հատված: Ուղիղ գծի հատվածների
գումարն ու տարբերությունը, գաղափար անկյան մասին, ան-
կյունների գումարն ու տարբերությունը, ուղիղ և կից ան-
կյունների հատկությունը: Ուղղաձիգ անկյունների հատկությունը:
2. Յեռանկյուն (ներա միջնագծերը, բարձրությունները և
կիսորդները): Յեռանկյունների տեսակները:
3. Հավասարասրուն յեռանկյան հատկությունները:
Յեռանկյունների հավասարությունների յերեք դեպքերը:
Յեռանկյան արտաքին անկյան թեորեմը:
4. Կախում յեռանկյան կողմերի և անկյունների միջև:
Ուղղահայացների և թեքերի հատկությունը: Ուղղանկյուն
յեռանկյունների հավասարությունը:
5. Գաղափար կետերի յերկրաչափական տեղի մասին: Ուղի-
ղի հատվածի միջուղահայացի (միջակետում կանգնեցրած ուղ-
ղահայացի) և անկյան կիսորդի հատկությունները:
6. Կառուցման հիմնական խնդիրները.—
ա) ուղիղի տվյալ կետում կառուցել տված անկյան հավա-
սար անկյուն,
բ) տված անկյունը կիսել,
գ) տված հատվածը կիսել,
դ) ուղիղի տված կետում ուղղահայաց կանգնեցնել,
յե) տված կետից ուղիղին ուղղահայաց իջեցնել,
զ) կառուցել յեռանկյուն, յերբ տրված են 3 կողմերը, մի
կողմը և յերկու անկյունները, յերկու կողմերն ու նրանցով կազ-
մած անկյունը:
7. Զուգահեռ ուղիղներ: Զուգահեռ ուղիղների աքսիոման:
Յերկու ուղիղների զուգահեռության պայմանները: Ուղիղից դուրս
վորեն կետից այդ ուղիղին զուգահեռ անցկացնելը:

8. Զուգահեռ և ուղղահայաց կողմեր ունեցող անկյունների
հատկությունները:

Յեռանկյան և բազմանկյան անկյունների գումարը:

Զուգահեռագիծ և սեղան: Զուգահեռագծի կողմերի և անկ-
յունների հատկությունները: Զուգահեռագծի, ուղղանկյան, շե-
ղանկյան և քառակուսու անկյունագծերի հատկությունները:

10. Յեռանկյան և սեղանի միջին գծի հատկությունները:
Հատվածի բաժանումը մի քանի հավասար մասերի:

11. Շրջագիծ, կենտրոն, տրամագիծ, շառավիղ: Կենտրոնա-
կան անկյուններ, աղեղներ և նրանց ձգող լարերը: Շոշափողներ,
շոշափման կետից անցկացրած շառավիղի հատկությունները:
Յեռանկյան ներգծյալ շրջանի նրան արտագծյալ շրջանի կենտ-
րոնը:

12. Կենտրոնական, ներգծյալ, լարով ու շոշափողով կազմված
արտագծյալ և շրջանի ներսում կամ նրանից դուրս գազաթներ
ունեցող անկյունների չափումը: Արտաքին կետից շրջանագծին
շոշափող տանելը:

13. Գաղափար համաչափելի և անհամաչափելի հատված-
ների մասին. համեմատական հատվածներ՝ անկյան կողմերը
հատող զուգահեռ ուղիղների հատկությունները. հատվածի բաժա-
նումը տված հատվածների համեմատական մասերի: Տրված յե-
րեք հատվածներին 4-րդ համեմատական հատվածի կառուցումը:

14. Յեռանկյունների և բազմանկյունների նմանությունը:
Տված յեռանկյան և բազմանկյան նման յեռանկյուն և բազման-
կյուն կառուցելը: Յեռանկյունների նմանության թեորեմները:
Թեորեմ յեռանկյան ներքին անկյան կիսորդի հատկության
մասին:

15. Չափական առնչություններ ուղղանկյուն-յեռանկյան
մեջ: Ուղիղ անկյան գազաթից ներքնաձիգին իջեցրած ուղղահա-
յացի հատկությունները: Պյութագորի թեորեմը: Յեռանկյան սուր
և բութ անկյան դիմացի կողմի քառակուսին: Համեմատական
հատվածներ շրջանի մեջ: $x = \sqrt{a^2 + b^2}$; $a = \frac{ab}{c}$; $x = \frac{a^2}{c}$; $x = \sqrt{ab}$
արտահայտությունների կառուցումը:

16. Կանոնավոր բազմանկյուններ: Կանոնավոր բազմանկ-
յանն ինչպես ներգծել և արտագծել շրջագիծ: Կանոնավոր բազ-
մանկյունների նմանությունը և նրանց պարագծերի հարաբե-
րությունը:

25. Յերկրորդ անդամներով տարբերվող բինոմների (յերկ-
անդամների) արտադրյալին վերաբերող բանաձևերի արտածումը:
Գաղափար լիակատար մաթեմատիկական ինդուկցիայի
մեթոդի մասին: Նյութոսնի բինոմի բանաձևի արտածումն ամ-
բողջ և դրական ցուցիչի համար: Ընդհանուր անդամի բանաձևը:
 $(n+a)^n$ -ի վերլուծման անդամների և գործակիցների հատ-
կությունները:

3. Յերկրաչափություն

1. Ուղիղ, ճառագայթ, հատված: Ուղիղ գծի հատվածների
գումարն ու տարբերությունը, գաղափար անկյան մասին, ան-
կյունների գումարն ու տարբերությունը, ուղիղ և կից ան-
կյունների հատկությունը: Ուղղահայթ անկյունների հատկությունը:

2. Յեռանկյուն (նրա միջնագծերը, բարձրությունները և
կիսորդները): Յեռանկյունների տեսակները:

3. Հավասարասրուն յեռանկյան հատկությունները:
Յեռանկյունների հավասարություն յերեք դեպքերը:
Յեռանկյան արտաքին անկյան թեորեմը:

4. Կախում յեռանկյան կողմերի և անկյունների միջև:
Ուղղահայացների և թեքերի հատկությունը: Ուղղանկյուն
յեռանկյունների հավասարությունը:

5. Գաղափար կետերի յերկրաչափական տեղի մասին: Ուղի-
ղի հատվածի միջուղահայացի (միջակետում կանգնեցրած ուղ-
ղահայացի) և անկյան կիսորդի հատկությունները:

6. Կառուցման հիմնական խնդիրները.—

ա) ուղիղի տվյալ կետում կառուցել տված անկյան հավա-
սար անկյուն,

բ) տված անկյունը կիսել,

գ) տված հատվածը կիսել,

դ) ուղիղի տված կետում ուղղահայաց կանգնեցնել,

յե) տված կետից ուղիղին ուղղահայաց իջեցնել,

զ) կառուցել յեռանկյուն, յերբ տրված են 3 կողմերը, մի
կողմը և յերկու անկյունները, յերկու կողմերն ու նրանցով կազ-
մած անկյունը:

7. Զուգահեռ ուղիղներ: Զուգահեռ ուղիղների աքսիոման:
Յերկու ուղիղների զուգահեռություն պայմանները: Ուղիղից դուրս
վորեն կետից այդ ուղիղին զուգահեռ անցկացնելը:

8. Զուգահեռ և ուղղահայաց կողմեր ունեցող անկյունների
հատկությունները:

Յեռանկյան և բազմանկյան անկյունների գումարը:

Զուգահեռագիծ և սեղան: Զուգահեռագծի կողմերի և անկ-
յունների հատկությունները: Զուգահեռագծի, ուղղանկյան, շե-
ղանկյան և քառակուսու անկյունագծերի հատկությունները:

10. Յեռանկյան և սեղանի միջին գծի հատկությունները:
Հատվածի բաժանումը մի քանի հավասար մասերի:

11. Շրջագիծ, կենտրոն, տրամագիծ, շառավիղ: Կենտրոնա-
կան անկյուններ, աղեղներ և նրանց ձգող լարերը: Շոշափողներ.
շոշափման կետից անցկացրած շառավիղի հատկությունները:
Յեռանկյան ներգծյալ շրջանի նրան արտագծյալ շրջանի կենտ-
րոնը:

12. Կենտրոնական, ներգծյալ լարով ու շոշափողով կազմված
արտագծյալ և շրջանի ներսում կամ նրանից դուրս գաղաթնի
ունեցող անկյունների չափումը: Արտաքին կետից շրջանագծին
շոշափող տանելը:

13. Գաղափար համաչափելի և անհամաչափելի հատված-
ների մասին. համեմատական հատվածներ՝ անկյան կողմերը
հատող զուգահեռ ուղիղների հատկությունները. հատվածի բաժա-
նումը տված հատվածների համեմատական մասերի: Տրված յե-
րեք հատվածներին 4-րդ համեմատական հատվածի կառուցումը:

14. Յեռանկյունների և բազմանկյունների նմանությունը:
Տված յեռանկյան և բազմանկյան նման յեռանկյուն և բազման-
կյուն կառուցելը: Յեռանկյունների նմանության թեորեմները:
Թեորեմ յեռանկյան ներքին անկյան կիսորդի հատկության
մասին:

15. Չափական առնչություններ ուղղանկյուն-յեռանկյան
մեջ: Ուղիղ անկյան գաղաթից ներքնաձիգին իջեցրած ուղղահա-
յացի հատկությունները: Պյութագորի թեորեմը: Յեռանկյան սուր
և բութ անկյան դիմացի կողմի քառակուսին: Համեմատական
հատվածներ շրջանի մեջ: $x = \sqrt{a^3 \pm b^3}$; $a = \frac{ab}{c}$; $x = \frac{a^3}{c}$; $x = \sqrt{ab}$
արտահայտությունների կառուցումը:

16. Կանոնավոր բազմանկյուններ: Կանոնավոր բազմանկ-
յանն ինչպես ներգծել և արտագծել շրջագիծ: Կանոնավոր բազ-
մանկյունների նմանությունը և նրանց պարագծերի հարաբե-
րությունը:

17. Շրջանին ներգծված և արտագծված կանոնավոր վեցանկյան, քառակուսու և յեռանկյան կողմի արտահայտումը այդ շրջանի շառավիղով:

18. Ուղղանկյան, զուգահեռագծի, յեռանկյան, սեղանի և կանոնավոր բազմանկյան մակերեսների չափումը: Յեռանկյան մակերեսի բանաձևը նրա յերեք կողմերի միջոցով: Նման յեռանկյունների և բազմանկյունների մակերեսների հարաբերության վերաբերյալ թեորեմը:

19. Գաղափար սահմանի մասին: Շրջագծի յերկարությունը վորպես ներգծված և արտագծված կանոնավոր բազմանկյունների պարագծերի սահման, նրանց կողմերի թիվը անսահման կըրկնապատկելու դեպքում: Շրջանագծի յերկարության բանաձևը: Գաղափար π թիվը հաշվելու մասին:

Շրջանի մակերեսը, վորպես ներգծված և արտագծված կանոնավոր բազմանկյունների մակերեսների սահման:

20. Հարթության ուղղահայաց ուղիղը: Ուղիղի հարթությանն ուղղահայաց լինելու հատկանիշը: Յերեք ուղղահայացների թեորեմը:

21. Ուղիղ գծի ու հարթության և յերկու հարթությունների զուգահեռության պայմանները:

22. Յերկնիստ անկյունները և նրանց գծային անկյունները: Յերկնիստ անկյունների չափումը գծային անկյուններով: Ուղղահայաց հարթություններ: Յերկու հարթությունների ուղղահայացության պայմանը:

23. Ուղիղով և հարթությունով կազմված անկյուն: Խաչաձև ուղիղներ և նրանցով կազմված անկյունը:

24. Պրիզմաներ, պրիզմայի կողային մակերեւոյթը. զուգահեռանիստ, նրա նիստերի և անկյունագծերի հատկությունները. առնչություն նրա անկյունագծի և յերեք չափումների միջև: Ուղղանկյուն զուգահեռանիստ:

25. Բուրգ: Բուրգի զուգահեռ հատածների հատկությունները, լրիվ և հատած բուրգի կողային մակերեւոյթը:

26. Պրիզմայի, լրիվ և հատված կոնի ծավալը:

27. Գլանի, կոնի և հատված կոնի կողային մակերեւոյթը և ծավալը:

28. Գունդ: Գնդի հատումը հարթությամբ: Գնդին շոշափող հարթությունը: Գնդի մեծ և փոքր շրջանները: Գնդի մակերեւոյ-

թը: Գնդային գոտու և սեգմենտի մակերեւոյթը: Գնդի ծավալը: Գնդային սեկտորի ծավալը:

29. Պարզագույն մարմինների պտտման մակերեւոյթները և ծավալների հաշվումը:

Ա. Յեռանկյունաչափություն

1. Յեռանկյունաչափական ֆունկցիաներ՝ վորևե անկյան սինուսը, կոսինուսը, տանգեսը, կոտանգեսը, սեկանսը և կոսեկանսը, 30, 60 և 45 անկյունների ֆունկցիաները:

Յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների փոփոխումը կապակցված անկյանը 0-ից մինչև 360 փոփոխվելուն:

Գաղափար յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների պարբերականության մասին:

2. Կախում միեւույն արգումենտի յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների միջև: Յեռանկյունաչափական ֆունկցիայի տվյալ թվական արժեքին համապատասխանող անկյան կառուցումը:

Միեւույն սինուս, կոսինուս, տանգես, կոտանգես ունեցող անկյունների ընդհանուր տեսքը:

3. Դրական և բացասական անկյուններ, բացասական արգումենտների յեռանկյունաչափական ֆունկցիաները:

4. Անկյունների չափման յերկու յեղանակը: Ռադիան:

5. Վորևե անկյան յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների վերածումը սուր անկյան յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների:

6. Գումարման թեորեմն ու նրա հետևանքները:

$$\sin(\alpha \pm \beta); \cos(\alpha \pm \beta); \operatorname{tg}(\alpha \pm \beta).$$

7. Կրկնակի և կես անկյան յեռանկյունաչափական ֆունկցիաները:

8. Յեռանկյունաչափական արտահայտությունները լոգարիթմելու համար հարմար տեսքի բերելը:

$$\sin \alpha \pm \sin \beta; \cos \alpha \pm \cos \beta; \operatorname{tg} \alpha \pm \operatorname{tg} \beta$$

9. Սինուսի, կոսինուսի և տանգեսի զրաֆիկները:

10. Յեռանկյունաչափական հավասարումների լուծումը:

11. Ուղղանկյուն յեռանկյունների լուծումը:

12. Շեղանկյուն յեռանկյունների լուծումը: Սինուսների և կոսինուսների թեորեմները. յեռանկյան մակերեսի վորոշումը նրա

յերկու կողմերի ու նրանց միջև կազմված անկյան միջոցով: Ներգծված և արտագծված շրջանի շառավղի արտահայտությունը:

13. Գաղափար հակադարձ յեռանկյունաչափական ֆունկցիաների մասին, նրանց գլխավոր նշանակությունները:

14. Յեռանկյունաչափության կիրառումը յերկրաչափական խնդիրներ լուծելիս:

ՖԻԶԻԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ

1. Մ Ե Խ ա Ն Ի կ ա

1. Միևնույն կողմն ուղղված ուժերի գումարումը: Ուժերի գումարումը, յերբ նրանք իրար հետ անկյուն են կազմում: Ուժի տարաբաղադրումն իրար հետ անկյուն կազմող յերկու ուժերի: Թեք հարթության վրա մարմնի հավասարակշռության պայմանները: Միևնույն և հակառակ կողմն ուղղված գուգահեռ ուժերի գումարումը: Ուժի վերլուծումը միևնույն և տարբեր կողմեր ուղղված 2 գուգահեռ ուժերի: 1-ին և 2-րդ կարգի լծակների հավասարակշռության պայմանները: Պարզ մեքենաներ: Մարմնի ծանրության կենտրոնը: Մեկ կետում ամրացված մարմինների հավասարակշռության տեսակները: Հորիզոնական հարթության վրա հենված մարմինների հավասարակշռության պայմանները:

2. Հավասարաչափ ուղղագիծ շարժում: Արագություն: Այդ շարժման հավասարումը: Այդ շարժման ճանապարհի և արագության գրաֆիկը կախված ժամանակից:

Շարժման առաջին որենքը (իներցիայի որենք): Շարժումը հավասարակշռ ուժերի ազդեցության տակ:

3. Փոփոխական շարժում: Միջին արագություն: Արագությունը տվյալ մոմենտում: Արագացում: Հավասարաչափ արագացող շարժում առանց սկզբնական արագության: Այդ շարժման արագության և ճանապարհի գրաֆիկը: Արագության բանաձևը՝ $V = at$; $S = \frac{at^2}{2}$ բանաձևի ստացումը միջին արագության հաս-

կացողության ոգնությունը և գրաֆիկական ճանապարհով: $V^2 = 2as$ բանաձևի ստացումը: Հավասարաչափ արագացող շարժում սկզբնական արագությամբ: Հավասարաչափ դանդաղացող շարժման բանաձևերի ստացումը նախկին բանաձևերից: Այդ շարժման արագության գրաֆիկը: Հավասարաչափ փոփոխական շարժման ընդհանրացած բանաձևերը՝ $V_0 = V_0 \pm at$ և $S = V_0 t \pm \frac{at^2}{2}$;

4. Մարմնի կշիռը և մասսան: Խտություն: Նյութոսնի շարժման 2-րդ որենքը: Առնչություն ուժի, մասսայի և արագացման միջև:

Դին, Ստեն: Ուժերի արտահայտությունը կշռային միավորներով:

Մեկ գրամ ուժի և դինի կապը. C, G, S; M, F, S և տեխնիկական սխառնանքներ: Հիմնական և ածանցյալ մեծություններն այդ սխառնանքում: Մարմինների ազատ անկումը: Ազատ ընկնող մարմնի արագացումը: Ուղի դիմադրություն ազդեցությունը:

5. Նյութոսնի յերրորդ որենքը՝ ազդման և հակադրման հավասարությունը: Ազդման և հակադրման ուժերի կիրառման կետերը:

6. Մեխանիկական աշխատանք: Աշխատանքի բանաձևերը: Եներգիա: Կինետիկ և պոտենցիալ եներգիա: Պոտենցիալ եներգիայի անցնելը կինետիկի և ընդհակառակը: Եներգիայի պահպանման որենքը մեխանիկայում: Հզորություն:

7. Տեղափոխումների գումարում և արագությունների գումարում: Հորիզոնական ուղղությունում չեղելի մարմինների շարժումը: Այդ շարժման գրաֆիկական մեկնաբանումը:

8. Հավասարաչափ շարժում շրջանագծով: Գծային արագություն: Անկյունային արագություն: Կենտրոնաձիգ արագացում: Կենտրոնաձիգ արագացման բանաձևի ստացումը: Կենտրոնաձիգ և կենտրոնախույս ուժեր, նրանց կիրառման կետերը: Տեխնիկական որինականքներ:

9. Տիեզերական ձգողության որենքը:

10. Առաձգական մարմինները: Զսպանակավոր կշեռքներ: Դինամոմետրներ (ուժաչափեր):

Ձ. Հիմնական գաղափար մոլեկուլյար-կինետիկ սեսուրյան մասին

Նյութի բաժանելիությունը: Մոլեկուլներ: Հարակցում: Հասկացողություն մոլեկուլային ճնշման մասին: Հեղուկների մակերևութային թաղանթը: Նրա հատկությունները: Մակերևութային լարվածություն: Թրջում: Հեղուկի բարձրանալը մազային անոթներում: Մազականության յերևույթները բնության մեջ և տեխնիկայում: Մոլեկուլների շարժումը: Մոլեկուլային շարժման բնույթը գազանման, հեղուկ և պինդ մարմիններում:

3. Հեղուկներ յիվ գազեր

Ճնշում: Պասկալի որենքը հեղուկների և գազերի համար: Ջրաբաշխման (հիդրավիկ) մասուլի կազմության սկզբունքը: Հեղուկի ճնշումը անոթի հատակի և պատերի վրա: Հաղորդակից անոթների որենքը համասեռ և տարասեռ հեղուկների համար: Մթնոլորտի ճնշումը: Տորիչելլիի փորձը: Մթնոլորտային նորմալ ճնշման մեծությունը: Տեխնիկական մթնոլորտ: Մոլեկուլային և մետաղային բարոմետր: Արքիմեդի որենքը հեղուկների և գազերի համար: Պինդ և հեղուկ մարմինների տեսակարար կշռի վորոշումը: Արքիմեդի որենքի ոգնությունը: Հեղուկների մակերևութի վրա մարմինների լողալու պայմանները: Արեոմետրներ: Ուազնացություն Ֆիզիկական հիմունքները:

Բոյլ-Մարիոտի որենքը: Այդ որենքի գրաֆիկը: Հեղուկավոր մանոմետրներ: Մետաղյա մանոմետրներ: Նոսրացնող և մղող ողային պոմպեր:

4. Ջ ե Ր Մ ու Ր յ ու Ն

1. Ջերմաչափեր: Տեխնիկական և Ռեոմյուրի շկայանքներ:

2. Գծային և ծավալային ընդարձակման գործակիցներ:

Ջրի ընդարձակման առանձնահատկությունները: Գծային և ծավալային ընդարձակման գործակիցների կապը: Մարմնի խտություն փոխվելը տաքանալիս: Գազերի ընդարձակումը: Գեյ-Լյուսակի որենքը:

Միացյալ որենքի (Բոյլ-Մարիոտ—Գեյ-Լյուսակ) բանաձևը: Գաղափար բացարձակ զերոյի մասին: Բացարձակ ջերմային շկալա:

3. Ջերմության քանակ: Ջերմության քանակի չափման միավորները: Մարմինը տաքացնելու համար անհրաժեշտ ջերմության քանակը հաշվելու բանաձևը:

Մարմնի տեսակարար ջերմունակություն փորձնական ճանապարհով: Ջերմաստիճանի վորոշումը կալորիմետրիկ յեղանակով: Վառելանյութի տարբեր տեսակների ջերմարար ունակությունը: Տաքացուցչի ոգտակար գործողության գործակիցը:

4. Կոնվենցիան գազերի և հեղուկների մեջ: Գազերի հեղուկների և պինդ մարմինների ջերմահաղորդականությունը: Գաղափար ճառագայթման և ճառագայթակլանման մասին:

5. Հայրում: Հայրման ջերմության վորոշելը փորձնական յեզանակով: Մարմինների ծավալի փոփոխվելը հալվելիս և սնդանալիս: Հայրման կետի կախումը ճնշումից:

6. Գորոշիացում և խտացում: Յեռում: Յեռման աստիճանի կախումը ճնշումից: Գորոշիագոյացման ջերմության վորոշելը փորձնական ճանապարհով: Շոգեջեռուցման կազմությունը:

7. Հեղուկի հագեցած և վոչ հագեցած գորոշիներ: Նրանց հատկությունները: Հագեցած գորոշու ճնշման կախումը ջերմաստիճանից:

8. Բացարձակ խոնավություն: Հարաբերական խոնավություն: Խոնավաչափեր:

9. Գազերի հեղուկացումը: Կրիտիկական ջերմաստիճան: Դյուտրի անոթներ:

10. Ջերմության մեխանիկական համարժեք: Աշխատանքի ջերմային համարժեքը (ԿԳՄ-ի, Ջոուլ-ի և երգ-ի համար): Շոգեմեքենայի և ներքին այրման շարժիչների կառուցվածքի սխեման: Շոգեմեքենայի և ներքին այրման շարժիչի ոգտակար գործողության գործակիցը:

5. Ե լ ե կ ե ռ ա կ ա ն ու թ յ ու ն

1- Յերկու սեռի երեկտրականություն: Երեկտրական լիցքերի փոխազդեցությունը: Կուլոնի որենքը: Լիցքի բացարձակ և գործնական միավոր (կուլոն): Երեկտրոսկոպի կազմությունը: Երեկտրականության բաշխումը հաղորդիչի մակերևույթի վրա: Լիցքավորում աղդեցության միջոցով: Հիմնական պատկերացումներ երեկտրոնային թեորիայի մասին:

2. Լիցքի երեկտրական դաշտը: Ընդհանուր դադափար պոտենցիալի մասին: Պոտենցիալների տարբերության միավոր-վոլտ: Երեկտրատարողություն: Տարողության միավոր՝ ֆարադ: Հարթ կոնդենսատոր, նրա կազմությունը և նշանակությունը:

3. Հոսանքի ուժը: Հոսանքի ուժի միավոր-ամպեր: Պոտենցիալների տարբերությունը հաղորդիչի ծայրերում: Ոհմի որենքը շղթայի մասի համար: Հաղորդիչների դիմադրությունը: Դիմադրության միավոր՝ Ոհմ: Տեսակարար դիմադրություն: Դիմադրությունը հալվելու բանաձևը: Դիմադրության կախումը ջերմաստիճանից: Ռեսստատներ:

4. Հաղորդիչների հաջորդական միացում: Հաղորդիչների գուգահեռ միացում:

5. Ոհմի որենքն ամբողջ շղթայի համար: Ելեմենտների հաջորդական և գուգահեռ միացումը:

6. Հոսանքի աշխատանքը և հզորությունը: Հոսանքի աշխատանքի և հզորության միավորները՝ վոլտ-կուլոն (Ջոուլ), վոլտ-ամպեր (վատտ), վատտ-ժամ, հեկտովատ-ժամ, կիլովատ-ժամ: Երեկտրական հոսանքի եներգիան, նրա փոխակերպումն եներգիայի այլ տեսակների: Ջոուլ-Լենցի որենքը: Երեկտրական լամպեր: Տաքացնող գործիքներ: Ապահովիչներ:

7. Երեկտրոլիզ: Ֆարադեյի որենքները: Գադափար երեկտրական դիսոցիացիայի մասին: Վոլտի և Դանիելի ելեմենտների կազմության սկզբունքը: Ակուսումլյատորների կազմության սկզբունքը:

8. Բնական և արհեստական մագնիսներ: Բեվեռներ և նրանց փոխազդեցությունը: Մագնիսական ինդուկցիա: Մագնիսական դաշտ: Ուժագծեր, յերկաթը մագնիսական դաշտում: Մագնիսական պաշտպանությունը: Յերկրի մագնիսականությունը: Ուղիղ հոսանքի մագնիսական դաշտ: Խցանահանի կանոնը: Շրջանային հոսանքի մագնիսական դաշտ: Սոլենոյիդի մագնիսական դաշտը: Երեկտրոմագնիս: Երեկտրական զանգի և հեռագրի կազմությունը:

Հոսանքների փոխազդեցությունը: Հոսանքատար հաղորդիչի շարժումը մագնիսական դաշտում: Ամպերմետրի և վոլտմետրի կազմությունը, նրանց միացնելը շղթային:

9. Երեկտրոմագնիսական ինդուկցիա: Ինդուկցիայի երեկտրաշարժ ուժի առաջացումը: Ֆարադեյի փորձը: Լենցի կանոնը: Մակածված հոսանքի ուղղությունը: Գալարի պտույտը մագնիսական դաշտում: Ինքնինդուկցիա: Փոփոխական հոսանք: Փոփոխական հոսանքի դինամո-մեքենայի կազմության սկզբունքը: Ողակները: Խողանակներ: Հաստատուն հոսանքի դինամոմեքենաների և մոտորների կազմության սկզբունքը: Կոնկտոր: Դինամոմեքենաների ոգտակար գործողության գործակիցը: Հեռախոս:

10. Տրանսֆորմատորի կազմությունն ու գործողությունը: Տրանսֆորմատորների ոգտակար գործողության գործակիցը: Երեկտրոններդիայի հաղորդումը հեռավորության վրա: Ռումկորֆի կոճը:

11. Երեկտրական հոսանքը գազերում: Կատոդային ճառագայթները, նրանց բնույթը և հատկությունները: Գադափար ռենտգենյան ճառագայթների հատկությունների և ստանալու յեղանակների մասին:

1. Լուսի աղբյուրները: Թափանցիկ և անթափանցիկ մարմիններ: Լուսի ուղղագիծ տարածվելը: Ստվեր և կիսաստվեր: Խաղաղություններ: Լուսի արագությունը:

2. Լուսի անդրադարձման որոնքները: Պատկերների կառուցումը հարթ հայելու մեջ: Յրվող անդրադարձում: Գոգավոր գնդաձևի հայելի: Հայելու ֆոկուսը: Գնդաձևի հայելու բանաձևի ստացումը: Լուսարձակ:

3. Լուսի բեկման որոնքները: Բեկման գործակիցը: Ճառագայթների ընթացքը պրիզմայի և հարթ գուգահեռ թիթեղի մեջ: Լրիվ ներքին անդրադարձում: Սահմանային անկյուն:

4. Հավաքող և ցրող լինիքներ: Լինիքների բանաձևը (առանց արտածման): Պատկերների կառուցումը լինիքների մեջ: Լինիքի ոպտիկական ուժը:

5. Պրոեկցիոն ապարատ: Ֆոտոապարատ: Լուպա: Միկրոսկոպ: Տելեսկոպ: Ճառագայթների ընթացքն այդ գործիքներում: Աչքը վորպես ոպտիկական գործիք: Ակկոմոդացիա: Կարճատեսություն և հեռատեսություն: Ակնոցներ: Կինեմատոգրաֆ:

6. Սպիտակ ճառագայթի տարրալուծումը պրիզմայի ոգնությունով: Սպեկտր: Գույների խառնումը: Լրացուցիչ գույներ: Սպեկտրոսկոպ: Անտեսանելի ճառագայթներ: Առաքման սպեկտրներ: Կլանման սպեկտրներ: Կիրխհոֆի որոնքը: Ֆրանսհոֆերյան գծեր: Արևի սպեկտր: Գաղափար սպեկտրային անալիզի մասին:

7. Լուսավորություն: Լուսավորության միավորը: Լուսի աղբյուրի հեռավորությունից և ճառագայթի թեքման անկյունից լուսավորության ունեցած կախման բանաձևը: Տարբեր աղբյուրների լուսի ուժի համեմատումը: Լուսի ուժի միավորներ: Ֆոտոմետրներ (լուսաչափեր):

7. Տատանումներ յեվ ալիքներ: Չայն

1. Տատանողական շարժումների որոնքներ: Տատանման պարբերություն: Տատանումների թիվը մեկ վայրկյանում: Տատանման ամպլիտուդը: Մեկ վայրկյանում տեղի ունեցող տատանումների թիվ և պարբերության կապակցությունը: Տատանումների իզոխրոնիկական (հավասարատևական) ընդթիվ: Ճոճանակի բանաձևը (առանց այն ստանալու): Լայնական և յերկայնական

ալիքներ: Տատանումների տարածման արագությունը: Ալիքի յերկարությունը: Ալիքի յերկարության, նրա տարածման արագության և մեկ վայրկյանում տեղի ունեցող տատանումների թվի (կամ պարբերության) միջև յեղած կապակցությունը: Միևնույն պարբերություն ունեցող և մեկ ուղիղով կատարվող 2 տատանումների գումարումը: Ալիքների ինտերֆերենցիան: Կանգուն ալիքներ: Հանգույցներ: Ուռուցքներ:

2. Հնչող մարմնի տատանումները: Ալիքներն ողում: Չայնի ուժը: Չայնի բարձրությունը: Չայնի արագությունը: Չայնի անդրադարձումը: Չայնական ռեզոնանս: Ռեզոնատորներ:

3. Գաղափար ելեկտրոմագնիսական տատանումների և ալիքների մասին: Տատանման պարբերությունը: Տատանման տարածման արագությունը: Ալիքի յերկարությունը:

ՔԻՄԻԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ

ԲՈՒՀԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. Ընդհանուր ցուցմունքներ

1. Քննվողներին պետք է առաջադրվեն հետևյալ պահանջները.

ա) քիմիական հիմնական որևէքների և հասկացողությունների պարզորոշ յուրացում,

բ) հաստատուն ունակություններ քիմիական լեզվի մեջ,

գ) ֆորմուլաներով և հավասարումներով քիմիական հաշվումներ կատարելու հաստատուն կարողություն,

դ) ծանոթություն կարևորագույն տարրերի և նրանց հիմնական միացությունների հետ:

2. Հարցաքննման ժամանակ չպետք է խորանալ այնպիսի մանրամասնությունների մեջ, վորոնք պահանջում են զուտ մեխանիկական հիշողություն: Մասնավորապես քննվողից պետք է պահանջել միայն կարևորագույն թվերը, այն ել կլորացրած: Չպետք է նաև պահանջել զանազան քիմիական ապարատների կառուցվածքի ու գործողության, քիմիական մանրացույցիաների, ռեակցիաների ընթացքի առանձնահատկությունների մանրամասն նկարագրությունը և այլն:

Բ. Պահանջների ծավալը

1. Քիմիական և ֆիզիկական յերևույթները: Որինակներ, վորոնց հիման վրա կարելի չի ցույց տալ քիմիական յերևույթների տարբերությունը ֆիզիկական յերևույթներից: Խառնուրդներ և քիմիական միացություններ: Քիմիական ռեակցիաների հիմնական տիպերը՝ միացման, քայքայման, տեղակալման ռեակցիաներ: Որինակներ: Գաղափար եկզոթերմիկ և ենդոթերմիկ ռեակցիաների մասին: Որինակներ:

2. Տարր: Պարզ նյութ: Ալոտրոպիկ ձևափոխություններ:

Որինակներ, վորոնց հիման վրա կարելի չի ցույց տալ «տարր» և «պարզ նյութ» հասկացողությունների տարբերությունը. ալոտրոպիկ ձևափոխումներ տվող պարզ նյութերի որինակներ: Մետաղներ և վոչ-մետաղներ: Որինակներ, վորոնք ցույց են տալիս մետաղների և վոչ-մետաղների տարբերությունը ֆիզիկական և քիմիական հատկությունների տեսակետից:

Տարրերը մետաղների և վոչ-մետաղների ստորաբաժանելու հարաբերականությունը:

3. Ատոմներ և մոլեկուլներ: Ատոմական կշիռ: Մոլեկուլային կշիռ: Գրամ-ատոմ, գրամ-մոլեկուլ: Նյութի կշիռ պահպանման և բաղադրության կայունության որևէքներն ատոմա-մոլեկուլային ուսմունքի կապակցությամբ:

4. Եկվիվալենտ կշիռ: Գրամ-եկվիվալենտ: Վալենտականություն: Գաղափար փոփոխական վալենտականություն մասին: Քիմիական ֆորմուլաներ: Ելեմենտների վալենտականություն վորոշումը նրանց պարզ միացությունների ֆորմուլաներից: Պարզ ֆորմուլաների կազմումը վալենտականության հիման վրա:

5. Քիմիական հավասարումներ: Գործակիցների ընտրությունը, յերբ տրված են վոչ-բարդ ռեակցիաների սկզբնական և վերջնական պրոդուկտները: Ինքնուրույն կերպով պարզ ռեակցիաների պարզ հավասարումների կազմելը (հիմքի չեզոքացում թթվով, յերկու աղերի փոխադարձ տարալուծում):

6. Հաշվարկումներ ֆորմուլաների և հավասարումների հիման վրա: Կարողանալ ֆորմուլով հաշվել նյութի տոկոսային կազմը՝ տվյալ նյութի այն քանակը, վորն անհրաժեշտ է վորոշակի քանակությամբ այլ նյութ ստանալու համար. ինչքան է վերցվել տվյալ նյութից, յեթե ռեակցիայի ժամանակ ստացվել է մի այլ նյութ տվյալ քանակությամբ:

7. Ջրածին: Նրա ստացումը: Ջրածնի հատկությունները և կիրառությունը: Ջրածինը վորպես վերականգնիչ: Ջուր: Ջրի բաղադրությունը: Ջրի անալիզը և սինթեզը: Նրա ֆիզիկական և քիմիական հատկությունները:

8. Լուծույթներ: Ընդհանուր պատկերացումներ ջրի մեջ զաղերի, հեղուկների ու պինդ պարմիաների լուծելիության մասին: Որինակներ գործնականում չլուծվող, քիչ լուծվող և լավ լուծվող նյութերի: Նոսրացված և վոչ հազեցած լուծույթի, կոնցենտրիկ և հազեցած լուծույթի հասկացողությունների տարբերությունը:

Լուծույթները կոնցենտրացիան արտահայտելու յեղանակները՝ տոկոսային և մոլայար լուծույթներ: Կարծր և զազային նյութերի լուծելիության կախումը ջրմաստիճանից: Կարծր նյութերի անջատումը լուծույթից: Գաղափար բյուրեղների մասին:

9. Թթվածին: Թթվածինը և ոդոնը վորպես պարզ նյութեր: Թթվածնի ստացումը: Նրա հատկությունները: Թթվածինը վորպես ոքսիդացնող: Այրումը թթվածնի մեջ և ոդում: Պարզ և բարդ նյութերի այրման պրոդուկտները: Այրման ռեակցիայի նշանակությունն արտադրության մեջ և հասկացողություն վառելանյութի մասին: Կարծր, հեղուկ և զազային վառելանյութ: Որինակներ: Դանդաղ ոքսիդացում: Շնչառություն: Մետաղների ժանգոտումը:

10. Ոքսիդներ, հիմքեր, թթուներ, աղեր: Ոքսիդների գոյացումը ելեմենտների և թթվածնի փոխներգործման ժամանակ: Ոքսիդների հիդրատները: Հիմքերը: Ալկալիներ: Թթվածնավոր և անթթվածնավոր թթուներ: Թթուների հիմնայնությունը: Որինակներ թվարկած տիպերի նյութերից: Գաղափար ինդեկատորների (լակմուս) մասին: Թթվի ֆորմուլից անհիդրիդի ֆորմուլի արտածումը և հակառակը: Հիմքեր և թթուներ ստանալու պարզ միջոցները:

11. Ձեզոք և թթու աղեր: Մետաղների և աղերի թթվային ֆնացորդների վալենտականությունը:

Աղերի ստացման յեղանակները՝ չեզոքացում, տեղակալման ռեակցիա, փոխանակման ռեակցիա: Որինակներ:

12. Հալոգեններ: Քլոր: Քլորի ստացումը: Նրա հատկությունները և կիրառումը: Գաղափար թունավոր նյութերի մասին: Քլորային ջրածին և աղաթթու: Նրա ստացումը և հատկությունները: Աղաթթվի աղերի որինակներ: Բրոմի և յոդի հատկությունների համառոտ ակնարկ:

13. Ծծումբ: Նրա հատկությունները: Ծծմբային զազ: Նրա առաջանալը ծծմբի այրման և կուլչեղանների կիզման ժամանակ: Ծծմբային թթուն վորպես վոչ-կայուն թթվի որինակ: Ծծմբային զազը ոքսիդացնելով ծծմբական անհիդրիդ դարձնելը: Ծծմբական թթվի արտադրումը կոնտակտ յեղանակով: Գաղափար կատալիզի մասին: Ծծմբական թթվի հատկությունները և նրա գործնական նշանակությունը: Ծծմբաջրածին: Նրա ստացումը և հատկությունները: Աղերի որինակներ:

14. Ազոտ: Նրա հատկությունները: Ազոտն ոդում: Ողը վոր-

պես զազերի խառնուրդ՝ թթվածնի, ազոտի, ածխաթթու զազի պարունակությունն ոդում (կլորացրած թվերով): Ամիակ: Նրա ստացումը, հատկությունները: Ամոնիումի ոքսիդի հիդրատը: Գաղափար ամոնիումի աղերի մասին: Ազոտական թթու և նրա աղերը: Ազոտական թթվի ստացումը, հատկությունները և կիրառումը: Որինակներ նրա աղերից: Գաղափար պայթուցիկ նյութերի մասին: Կապված ազոտի դերը բույսերի կյանքի համար: Ազոտային պարարտանյութեր:

15. Փոսֆոր: Սպիտակ և կարմիր ֆոսֆորի հատկությունները: Փոսֆորային անհիդրիդ: Որթֆոսֆորական թթու և նրա աղերը: Փոսֆորային պարարտանյութեր:

16. Ածխածին: Ադամանդն ու գրաֆիտը վորպես ածխածնի կերպարանափոխություններ: Փայտածուխ: Գազերի կլանումն ածխի կողմից և նրա կիրառումը հակազազերի մեջ: Հանածո ածուխները և նրանց տեխնիկական նշանակությունը: Ածխաթթու զազ: Նրա ստացումը և հատկությունները: Կիրառումը: Ածխաթթու: Որինակներ նրա աղերից: Ածխածնի ոքսիդ: Նրա հատկությունները:

Մեթանը վորպես պարզ ածխաջրածին: Ավելի բարդ ածխաջրածինների որինակներ, եթան, էթիլեն, ացետիլեն, բենզոլ:

Նրանց ստրուկտուր ֆորմուլները և ֆիզիկական հատկությունները:

Նավթը և նրա վերամշակման հիմնական պրոդուկտները՝ բենզին, կերոսին, քսելու յուղեր: Գաղափար սպիրտների մասին: Եթիլ սպիրտի ստրուկտուրը և ֆիզիկական հատկությունները: Նրան հետևողականորեն ոքսիդացնելով ալդեհիդ և թթու դարձնելու սխեման: Բացախաթթվի ֆիզիկական հատկությունները: Նրա փոխազդեցությունը հիմքերի և եթիլային սպիրտի հետ: Գաղափար պարզ և բարդ եթիլների և ոճառի մասին (առանց ֆորմուլների):

17. Սիլիցիում: Սիլիկահող և սիլիկաթթու: Գաղափար բնական սիլիկատների մասին: Ապակի:

18. Պարբերական որենքն ըստ Մենդելեևի ձևակերպման: Մենդելեևի շարքերական սխեմա: Պարբերություններ և խմբեր: Մետաղների և վոչ-մետաղների դասավորումը պարբերական սխեմայում: Պարբերական որենքի նշանակությունը:

19. Ալկալի մետաղներ, նատրիում և կալիում: Նրանց հատկությունները: Սոդա և պոտաշ: Կերակրի աղը բնության մեջ: Կալիումական պարարտանյութեր:

20. Կալցիում: Նրա հատկութիւնները: Բնական կրաքարեր: Ջրի կոշտութիւնը և նրա նշանակութիւնը տեխնիկայի համար: Կրաքարի ալրում: Չհանգած և հանգած կիր:

21. Ալյումինիում: Հասկացողութիւն ալյումոսիլիկատների մասին: Կավ: Գաղափար ալյումինիումի արտահանման պրոցեսի մասին: Նրա հատկութիւնները և տեխնիկական նշանակութիւնը:

22. Յերկաթ: Նրա հատկութիւնները: Յերկաթի ոքսիդները: Յերկաթի հիմնական հանքերը: Հասկացողութիւն դոմնային պրոցեսի մասին: Թուջ և պողպատ: Նրանց հատկութիւնների տարբերութիւնը: Նրանց նշանակութիւնը ԽՍՀՄ-ի էնդուստրացիայի մեջ:

ԾՐԱԳԻՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

1. ՅԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ՅԵՎ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՍԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՅԻՋԻԿԱ-ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Յերկրի պատկերումը գլոբուսի և բաժանների վրա: Աշխարհի գոգմերը վերոշելը: Քարտեզ և պլան: Մասշտաբ:

Ջրի յեվ ցամաքի բաժանումը յերկրագնդի վրա

Մայր ցամաքներ, ովկիանոսներ, ծովեր, ծոցեր, կղզիներ ու թերակղզիներ, պարանոցներ ու նեղուցներ:

Յերկրի մակերեսվայրի ձևերը

Հարթավայրեր (հարթություններ, բարձրություններ), բարձրավանդակներ, լեռներ: Ցամաքի բացարձակ և հարաբերական բարձրությունը: Ռելիեֆը քարտեզի վրա պատկերելու յեղանակները: Տեղագրական քարտեզ:

Յերկրի ձևն ու շարժումը: Աստիճանացանց:

1. Յերկրի ձևը: Յերկրի գնդաձևությունը ապացույցները:

2. Յերկրագնդի մեծությունը:

3. Յերկրի շարժումն իր առանցքի շուրջը: Յերկրի առանցքը, բևեռները:

4. Աստիճանացանցը քարտեզի վրա և նրա տարրերը:

Յերկայնություն և լայնություն վերոշելը քարտեզի վրա:

Գոտիական ժամանակը:

5. Յերկրի տարեկան շարժումը: Արևադարձեր և բևեռաշրջաններ: Տարվա յեղանակների հերթափոխությունը: Ջերմային գոտիներ:

6. Յերկրագնդի կառուցվածքը:

Մ Ի Ն Ո Ւ Ր Տ

1. Մթնոլորտի բարձրությունը և կազմը: Ջերմության փոփոխությունը հասարակածից դեպի բևեռները:

2. Գամինները և նրանց ծագումը: Մթնոլորտի ընդհանուր ցիրկուլացիան յերկրագնդի վրա: Բրիզներ, մուսսոններ, պասսատներ:

3. Ջրի գոլորշիները մթնոլորտում: Անձրև, ձյուն, մառախուղ, կարկուտ, ցող և յեղյամ: Տեղումների բաշխումը յերկրագնդի մակերևույթի վրա:

4. Կլիմա, կլիմայական գոտիներ և կլիմայի տիպերը:

Հիդրոսֆերա

1. Համաշխարհային ովկիանոսը և նրա մասերը: Ծովային հոսանքներ:

2. Ստորերկրյա ջրերը և նրանց առաջանալը:

3. Հոսող ջրեր: Գետերի ջրաբաշխները և ջրբաժան գծերը: Գետահովիտները, դելտաները:

4. Լճերն ու ճահիճները և նրանց տնտեսական նշանակությունը:

Լիքոսֆերա

1. Յերկրի կեղևը և նրա կազմությունը:

2. Յերկրի մակերևույթը փոփոխող ներքին ուժերը: Լեռնազոյացման պրոցեսները: Լեռների կազմությունը:

3. Յերկրաշարժ և նրա պատճառները:

4. Հրաբուխների առաջանալը: Հրաբուխների կազմությունը: Հրաբուխների աշխարհագրական տեղաբաշխումը:

5. Յերկրի մակերևույթը փոփոխող արտաքին ուժերը:

Բնական զոնաներ

1. Կլիմայի, հողերի, բուսականության և կենդանական աշխարհի տեղաբաշխման որինաչափությունները:

2. Գաղափա աշխարհագրական լանդշաֆտի մասին: Լանդշաֆտային զոնաների (գոտիների) բնութագիրը:

ՄԱՅՐ ՅԱՄԱՔՆԵՐԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ-ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ռելյեֆ, կլիմա, գետեր և լճեր: Յեվրոպայի, Աֆրիկայի, Հյուսիսային և Հարավային Ամերիկայի, Ավստրալիայի և բևեռային յերկրների բուսականությունը և կենդանական աշխարհը:

Բնակչություն

Յերկրի բնակչության թիվը ու խտությունը: Ժողովուրդների բաշխվածությունն ըստ ցամաքների:

2. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. ԽՍՀՄ բնդհանուր տեսությամբ

1. ԽՍՀՄ բաղաճական տարեկը

ԽՍՀՄ-ը Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունն է: Միութենական հանրապետություններ, ինքնավար հանրապետություններ ու ինքնավար մարզեր և ազգային ոկրուգներ:

2. ԽՍՀՄ ճիգիկական աշխարհագրություն

1. ԽՍՀՄ տերիտորիայի մեծությունը: ԽՍՀՄ սահմանները: Սահմանակից պետությունները: ԽՍՀՄ ափերը վոդոդող ծովերը: Կղզիները, թերակղզիները, ծոցերը և նեղուցները, պարանոցները և ջրանցքները:

2. ԽՍՀՄ մակերեսի կառուցվածքը:

3. ԽՍՀՄ բնական հարստությունները: Ոգտակար հանածոները, եներգետիկական և հումքային ռեսուրսները:

4. ԽՍՀՄ ներքին ջրերը: Գետերի ավազանները, լճերը և ջրանցքները: ԽՍՀՄ գետերի առանձնահատկությունները:

Ջրային ռեսուրսների ոգտագործումը նավազնացության, եներգետիկայի և վոռոգման համար:

5. ԽՍՀՄ կլիմայի ընդհանուր բնութագիրը: Տեղումների բաշխումը: ԽՍՀՄ առանձին մարզերի կլիմայական առանձնահատկությունները:

6. ԽՍՀՄ հողաբուսական գոտիները: Գոտիների սահմանները: Հողերի բուսական և կենդանական աշխարհի բնութագիրը: Տարբեր գոտիների կուլտուրական բույսերը: Հողի և բուսականության փոխվելը բարձրալեռ մարզերում (ուղղաձիգ գոտիականություն): Յուրաքանչյուր բնական գոտու տնտեսական յուրացումը: Արկտիկայի յուրացումը:

3. ԽՍՀՄ բնակչությունը

Միության բնակչության թիվը: ԽՍՀՄ բնակչության բաղաճ կազմը: Բնակչության սոցիալական կազմը: Բնակչության

բնական աճը՝ համեմատած մինչհեղափոխական Ռուսաստանի և այլ յերկրների հետ: Բնակչության բաշխումը ԽՍՀՄ տերիտորիայի վրա: Տեղաշարժերը բնակչության բաշխման մեջ: Քաղաքի և գյուղի բնակչությունը: Քաղաքների աճը: Նոր քաղաքներ՝ Կիրովսկ, Ստալինոգորսկ, Մագնիտոգորսկ, Բերեզնիկի, Ստալինսկ, Իգարկա, Կոմսոմոլսկ՝ Ամուրի վրա:

2. ԽՍՀՄ ՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՆԸ

1. ԽՍՀՄ սոցիալիստական արդյունաբերությունը: Նրա զարգացման տեմպերն ու բնույթը: Նոր արտադրությունների յուրացումը: ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության ենթագոտիկան: ԽՍՀՄ երկտրեֆիկացիան և ԳՈԵԼՐՈ-ի պլանը: Համկ(բ) 18-րդ համամագումարի վորոշումը ժողովրդական տնտեսության աճման մասին Ստալինյան 3-րդ հնգամյակում:

Արդյունաբերության հիմնական տեսակները և նրանց աշխարհագրական տեղաբաշխումը (կարողանալ համեմատել ցարական Ռուսաստանում յեղած արդյունաբերության վիճակի ու տեղաբաշխման հետ):

2. ԽՍՀՄ գյուղատնտեսությունը: Գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցումը ԽՍՀՄ-ում: Գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերը և նրանց տեղաբաշխումը:

ԽՍՀՄ տրանսպորտը: Գլխավոր յերկաթուղային գծերը: Գետային ու ծովային տրանսպորտը, գլխավոր գետային ու ծովային նավահանգիստները: Ավտո և ավիատրանսպորտն ու նրանց նշանակությունը:

ԽՍՀՄ ՌԱՅՈՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԱԿՆԱՐԿ

ԽՍՀՄ ՌԱՅՈՆԱԳՈՒՄԸ

Խորհրդային իշխանության ազդային քաղաքականությունը և ազգային միութենական, ավտոնոմ հանրապետությունների և ավտոնոմ մարզերի կազմվելը:

Պլանային տնտեսությունը և տնտեսական շրջանայնացումը:

ԽՍՀՄ քաղաքական-վարչական բաժանումն ըստ Ստալինյան Սահմանադրության (կարողանալ քարտեզի վրա ցույց տալ միութենական և ավտոնոմ հանրապետությունները, յերկրամասերը, մարզերն ու ավտոնոմ մարզերը և նրանց գլխավոր քաղաքները):

Ռ Խ Ֆ Ս Հ

1. ՎԵՋ-ՏԵՎԻԿՈՂԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Արևելա-յեվրոպական հարթավայրի դիրքը Վոլգա ու Ոկա գետերի միջև: Բնական պայմանները:

Մասկվայի մարզ: Նրա դիրքը: Մոսկվայի պատմական նշանակությունը:

Մոսկվայի մարզի արդյունաբերության նշանակությունը վողջ ԽՍՀՄ արդյունաբերության և հենց մարզի տնտեսության մեջ: Գլխավոր ճյուղերը: Մոսկվան վորպես խոշորագույն տրանսպորտային, արդյունաբերական, քաղաքական և կուլտուրական կենտրոն: Մարզի գյուղատնտեսության բնույթը:

Տուլայի մարզ: Դիրքը: Մերձմոսկովյան ածուխը և յերկաթը: Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Իվանովի մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոներ: Արդյունաբերության գլխավոր ճյուղերը: Գյուղատնտեսություն: Քաղաքները:

Փարաուլի մարզ: Դիրքը: Արդյունաբերության գլխավոր ճյուղերը (հին ու նոր) և գլխավոր արդյունաբերական կենտրոններն ու քաղաքները:

Ռիբինսկի և Ուգլիչի հիդրոկայանները:

Գոբլու մարզ: Դիրքը: Դորկի քաղաքը, նրա դիրքի հարմարությունները: Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերը: Խոշորագույն նորակառույցները: Քաղաքները:

Ռյազանի մարզ: Դիրքը: Տնտեսության գլխավոր ճյուղերը:

2. ՍԵՎԵՐՈՂԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտակար հանածոները: Սևահողային կենտրոնի «ուժասպառվիլը» ցարական Ռուսաստանի պայմաններում և դրա պատճառները:

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունը, գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցումը, արդյունաբերության զարգացումը:

Տամբովի մարզ: Դիրքը: Գյուղատնտեսության գլխավոր ճյուղերը: Արդյունաբերության գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Վորոնեժի մարզ: Դիրքը: Արդյունաբերության գլխավոր ճյուղերը: Գյուղատնտեսությունը: Քաղաքները: Լիպեցկ:

Պենգալի մարզ: Դիրքը: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Կուրսի մարզ: Դիրքը: Կուրսի մագնիսական անոմալիան: Գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Ուրալի մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

3. ԽՍՀՄ Յեկրոպական մասի հյուսիս-արեւմուտքը

Դիրքը: Ատլանտյան ովկիանոսի մոտիկութիւնը և նրա ազդեցութիւնը կլիմայի վրա: Ծովային յեղքերը: Վոլգա-Բալթիական միացումը: Լճերի առատութիւնը:

Լենինգրադի մարզ: Բնական պայմանները: Ոգտակար հանածոները: Լենինգրադի դիրքի առանձնահատկութիւնները: Արդյունաբերութեան կառուցվածքը Լենինգրադում: Լենինգրադը վորպես տրանսպորտային, արդյունաբերական և կուլտուրական կենտրոն: Մարզի արդյունաբերութիւնը: Ելեկտրական կայանները: Գյուղատնտեսական գոտիները:

Մուրմանի մարզ: Կուրսի թերակղզու տունդրաները: Ոգտակար հանածոները: Արդյունաբերութիւնը: Նավահանքատային տնտեսութիւնը, նավահանգիստը և ձկնորսութեան կենտրոնը: Յեղջերվաբուծութիւնը:

4. ԽՍՀՄ Յեկրոպական մասի հյուսիս-արեւելքը

Դիրքը: Տայգան և տունդրան: Գետային ավազանները: Պեշորայի ածխային ավազանը:

Արխանգելսկի մարզ: Դիրքը: Հյուսիսային Սառուցյալ ովկիանոսի կղզիները: Արդյունաբերութիւնը: Գյուղատնտեսութիւնը և նրա առանձնահատկութիւնները: Նեւների ազգային ոկրուզը:

Վալդայի մարզ: Դիրքը: Յերկաթուղային մագիստրալները: Կաթնատնտեսութիւնը և նրա ճյուղերը: Անտառային տնտեսութիւնը և նրա նշանակութիւնը: Քաղաքները:

Կոմիի ԱԽՍՀ: Դիրքը: Անտառները: Ոգտակար հանածոները: Բնակչութիւնը: Գյուղատնտեսութիւնը և անտառային տնտեսութիւնը, վորսորդութիւնը և նրանց տեղաբաշխումը: Վորսորդութիւնը: Նավթի շահագործումը: Կուլտուրայի աճը: Քաղաքները:

5. Յեկրոպական մասի արեւմուտքը

Բնութեան, պատմութեան և տնտեսութեան ընդհանուր գծերը: Տեխնիկական կուլտուրաների և արդյունավետ անասնապահութեան զարգացումը:

Սմոլենսկի մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Կալինինի մարզ: Դիրքը ջրբաժան գծի վրա: Ոգտակար հանածոները: Արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

6. Պոլոյժն

Կազմը: Դիրքը: Վոլգան և նրա նշանակութիւնը: Վոլգայի աջ և ձախ ափերը: Անտառի, անտառատափաստանի և տափաստանի սահմանները Պոլոյժնի սահմաններում:

Կիրովի մարզ: Դիրքը: Արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Մարիական և Ուդմուրդական ԱԽՍՀ: Նրանց դիրքը: Տնտեսութիւնը: Արդյունաբերական կենտրոնները և քաղաքները: Զուլաշական և Մորդովական ԱԽՍՀ: Դիրքը: Տնտեսութեան առանձնահատկութիւնները: Արդյունաբերական գլխավոր կենտրոնները և քաղաքները:

Թաթարական ԱԽՍՀ: Միջազգային միջկետային յերեք մասերը: Կազան: Նրա արդյունաբերութիւնը: Նավթահանքերը: Հիդրոհանգույցի կառուցումը: Քաղաքները:

Սարատովի մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոներ: Նորակառույցներ: Գյուղատնտեսութիւնը: Զախափնյա վորոգումը: Մաքրատուղ և նրա արդյունաբերութիւնը: Վոլսկ և նրա արդյունաբերութիւնը:

Պոլոյժնի գերմանացիների ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնակչութիւնը: Նորակառույցներ: Արդյունաբերութիւնը և գյուղատնտեսութիւնը: Քաղաքները:

Կուլբիեի մարզ: Դիրքը: Կուլբիե և նրա արդյունաբերութիւնը: Նավթարդյունաբերութիւնը: Հիդրոհանգույցի կառուցումը: Քաղաքները:

Սալինգրադի մարզ: Դիրքը: Վոլգա-Ախտյուբինսկի ջրավորող մարզագետինը: Գյուղատնտեսութիւնը: Զինաբուժական

տնտեսութիւնը Վոլգայի դելտայում: Նորակառուցները: Ստա-
լինգրադը և նրա արդյունաբերութիւնը: Քաղաքները:

Կալմիկական ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Բնակ-
չութիւնը և նրա կուլտուրայի աճը: Տնտեսութեան գլխավոր
ճյուղերը: Զինարոժակն տնտեսութիւնը: Անասնապահութիւ-
նը: Ելիստա: Լագան:

7. Յեվրոպական մասի հարավը

Դիրքը: Բնական պայմանները:

Ռոստովի մարզ: Դիրքը: Դոնը և նրա վտակները: Դոնի և
Սալի տափաստանները: Արդյունաբերութիւնը: Դյուղատնտե-
սութիւնը: Զինարոժակն տնտեսութիւնը: Քաղաքները:

Ղաբլի ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Արդյունաբե-
րութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Կուրորտ-
ները: Քաղաքները:

8. Հյուսիսային Կովկաս

Դիրքը: Բնական պայմանները: Տնտեսութեան բնույթը:
Բնակչութիւնը: Կուլտուրայի աճը:

Կրասնոդարի յերկրամասը և Ադիգեական ավստնով մարզ:
Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտակար հանածոներ: Արդյու-
նաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քա-
ղաքները:

Ռեչոնիկիձեյի յերկրամաս, Կաբալայական և Չերքեսական ավ-
ստնով մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոներ: Արդյունաբերու-
թեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Կաբարդինա-Բալկարական ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայման-
ները: Ոգտակար հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը:
Քաղաքները:

Հյուսիսային-Ռսերական ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայմաննե-
րը: Ոգտակար հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը:
Քաղաքները:

Չեչենա-Ինգուշական ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայմանները:
Ոգտակար հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քա-
ղաքները:

Դադեսանի ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտա-
կար հանածոներ: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաք-
ները:

9. Ուրալ

Ուրալի լեռնային յերկիրը և նրա հանածո հարստութիւն-
ները: Հանքագործարանային Ուրալի պատմական անցյալը:

Սվերդլովի մարզ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտակար
հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Մոլոտովի մարզ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտակար
հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Չելյաբինսկի մարզ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտա-
կար հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Չկովի մարզ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Տնտեսու-
թեան գլխավոր ճյուղերը: Ոգտակար հանածոները: Քաղաքները:

Բաշկիրական ԱԽՍՀ: Դիրքը: Բնական պայմանները: Ոգտա-
կար հանածոները: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Կուլտու-
րայի աճը: Քաղաքները:

10. Սիբիր յեւ Հեռավոր Արեւելի

Դիրքը: Բնական պայմանները: Արեւմտյան Սիբիր: Արեւել-
յան Սիբիր և Հեռավոր Արեւելք: Սիբիրի տիրումը ռուսների
կողմից: Սիբիրական յերկաթուղին և նրա նշանակութիւնը: Վե-
րաբնակութիւնը Սիբիրում: Սիբիրը մինչև հեղափոխութիւնը և
հիմա: Հյուսիսի ժողովուրդների վերելքը:

Ռմսկի մարզ: Դիրքը: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը:
Տնտեսական և կուլտուրական շինարարութիւնը մարզի հյուսի-
սում: Քաղաքները:

Նովոսիբիրսկի մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Տն-
տեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Ուրալ-Կուզնեցկի կոմբինատը:
Քաղաքները:

Ալտայան յերկրամաս և Ոյրաքական ավստնով մարզ: Դիրքը:
Ոգտակար հանածոներ: Ալտայան լեռների ջրային եներգիան:
Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները: Ոյրաթական
ալտոնոմ մարզ:

Կրասնոյարսկի յերկրամաս և Խակասական ավստնով մարզ:
Դիրքը: Ոգտակար հանածոներ: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղե-
րը: Տնտեսական և կուլտուրական շինարարութիւնը յերկրամա-
սի հյուսիսում: Խակասական ալտոնոմ մարզը: Քաղաքները:

Իրկուտսկի մարզ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Արդյու-
նաբերութեան և գյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քա-
ղաքները:

Զիտայի մտադ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոներ: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Քաղաքները:

Բուրխաթ-Մանդրակամ ԱՆՍՀ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Դյուղատնտեսութեան առանձնահատկութիւնները: Բնակչութիւնը և նրա ազգային կազմը: Արդյունաբերութեան զարգացումը: Կուլտուրայի աճը: Քաղաքները:

Յակուտական ԱՆՍՀ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Վոսկի: Բնակչութիւնը: Ծանապարհները Յակուտիայում: Տնտեսութեան բնորոշ առանձնահատկութիւնները: Կուլտուրայի աճը: Քաղաքները:

Խաբարովսկի յերկրամաս: Դիրքը: Սոցիալիզմի ֆորպոստը Հեռավոր Արեւելքում: Ոգտակար հանածոները և հումքային ռեսուրսները: Արտադրական ուժերի արագ աճումը և նոր ընդարձակ տերիտորիաների յուրացումը: Արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան հիմնական ճյուղերը: Տրանսպորտային շինարարութիւնը: Բնակչութիւնը: Նրա ազգային կազմը: Կուլտուրայի աճը: Քաղաքները:

Հրեական ավստրալ մտադ: Դիրքը: Ոգտակար հանածոները: Հումքի ռեսուրսները: Արտադրական ուժերի աճը: Կուլտուրայի աճը: Բիրոբիջան:

Պրիմորիեի յերկրամասը: Դիրքը: Սոցիալիզմի ֆորպոստը Հեռավոր Արեւելքում: Ոգտակար հանածոները և հումքի ռեսուրսները: Արտադրական ուժերի հզոր զարգացումը: Արդյունաբերութիւնը և գյուղատնտեսութիւնը: Տրանսպորտային շինարարութիւնը: Կուլտուրայի աճը: Քաղաքները:

Ուկրաինական ԱՆՍՀ

Դիրքը: Բնական պայմանները: Հողա-բուսական գոտիները: Հանածո հարստութիւնների (ածուխ և յերկաթ) զուգակցութիւնը: Գյուղատնտեսութեան հողա-կլիմայական բարենպաստ պայմանների հետ: Ուկրաինայի նշանակութիւնը ածխի, թուջի, մեքենայի, աղի, ցորենի, շաքարի արտադրութեան գործում: Ծանր արդյունաբերութեան գլխավոր ճյուղերը: Նրանց տեղաբաշխումը: Դնեպրոդես: Դնեպրոկոմբինատ: Ուկրաինայի ԱՆՍՀ գյուղատնտեսական մասնագիտացումը: Դյուղատնտեսական արդյունաբերութիւնը: Յերկաթուղային տրանսպորտը: Զրային տրանսպորտը: Ծովային նավահանգիստները: Վարչական բաժանումը: Բնակչութիւնը: Ազգային կազմը: Կուլտուրայի աճը:

ՈւխՍՀ արեւմտյան մարզերը, նրանց պատմական անցյալն ու առանձնահատկութիւնները:

Քաղաքները՝ Կիև, Խարկով, Ուդեսա, Դնեպրոպետրովսկ, Զապորոժիե, Ստալինո, Վորոշիլովգրադ, Լվով և ուրիշները: ՈւխՍՀ առանձին մարզերը: Մոլդավական ԱՆՍՀ:

Բելոռուսական ԱՆՍՀ

Դիրքը: Բելոռուսիան սոցիալիզմի ֆորպոստն է Արեւմուտքում: Բնական պայմանները: Արդյունաբերութեան աճը. մեքենաշինութիւն, փայտամշակում, թեթև արդյունաբերութիւն, շինանյութեր: Դյուղատնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը:

Կուլտուրական շինարարութիւնը: Բելոռուսական ԱՆՍՀ բաժանումը մարզերի: ԲՍՀ արեւմտյան մարզերը, նրանց պատմական անցյալն ու առանձնահատկութիւնները:

Գլխավոր քաղաքները՝ Մինսկ, Վիտեբսկ, Գոմել, Մոգիլև, Բելոստոկ և այլն:

Անդրկովկասի Միւսքեմական Խանութեան Երկրներ

Անդրկովկասի դիրքը և բնական պայմանները, լեռնային ռելիեֆը: Ծովերը և նրանց ազդեցութիւնը կլիմայի վրա: Ուղղաձիգ գոտիականութիւնը: Անդրկովկասի հովիտների հողային-կլիմայական բացառիկ բարենպաստ պայմանները ջերմասեր կուլտուրաների համար: Լեռնային գետերի եներգիան: Ոգտակար հանածոները: Անդրկովկասի գաղութային անցյալը: Անդրկովկասի միւլթենական հանրապետութիւնների ծաղկումը խորհրդային իշխանութեան ուրոք: Բնակչութեան խտութեան աշխարհագրութիւնը և բնակչութեան ազգային կազմը:

Ադրբեջանական ԱՆՍՀ

Քուռ-Արաքսի հարթավայրը, Մեծ և Փոքր Կովկասի լանջերն ու լեռնաճյուղերը: Նավթի արդյունաբերութիւնը: Բամբակը: Այլ ճյուղեր: Բազուն և նրա նշանակութիւնը: Կիրովաբադ: Նախիջևանի ԱՆՍՀ: Նախիջևան: Լեռնային Ղարաբաղի ավտոնոմ մարզ:

Հայկական ԱՆՍՀ

Դիրքի առանձնահատկութիւնները և բնական պայմանները: Արաքսի հովիտը և Յերևանյան գոգավորութիւնը: Հայկա-

կան լեռնաստանը: Հիդրո-ռեսուրսները: Սևանի լիճը և նրա ող-
տագործումը: Արդյունաբերութեան աճը: Գյուղատնտեսութեան
առանձնահատկութիւնները:

Յերևան, Լենինական:

Վրացական ԽՍՀ

Անդրկովկասի հանրապետութիւններից Վրաստանը վերապե-
տութեամբ և տնտեսութեամբ ամենից ավելի բազմազանը: Ար-
դյունաբերութեան աճը: Գյուղատնտեսութիւնը, սուբտրոպիկ-
ները: Տրանսպորտը: Սև ծովի ափերը, Իմերեթիա, Կախեթիա,
Հարավային Ոսեթիա, Թբիլիսի, Բուքարյիսի, Ստալինիբի:

Աջարական Ա.ԽՍՀ: Բաթումի:

Աբխազական Ա.ԽՍՀ: Սուխումի:

Ղազախական ԽՍՀ

Դիրքը: Ալտայ: Ղազախական ծալքավոր յերկիրը: Հողակլի-
մայական պայմանները: Ոգտակար հանածոները: Արդյունաբերու-
թեան աճը: Բնակչութիւնը: Կուլտուրայի աճը:

Նոր յերկաթուղիներ և գործարաններ: Հյուսիսային, կենտ-
րոնական և հարավային Ղազախստանի գյուղատնտեսութիւնը:
Ալմա-Աթա: Կարագանդա: Սեմիպալատինսկ: Զիմբենդ: Կո-
ռնրադ:

Ղազախական ԽՍՀ առանձին մարզերը:

Միջին Ասիայի միութենական հանրապետութիւնները

Դիրքը: Գետերը՝ Ամու-Դարիա, Սիր-Դարիա, Վախշ և ու-
րիշներն ու նրանց նշանակութիւնը: Զրանցքները: Հիմնական
լանդշաֆտները և գյուղատնտեսութեան տիպերը: Գյուղատնտե-
սութեան աճը: Գյուղատնտեսութիւնը ռադիաներում: Դադութա-
յին անցյալը:

Թուրքմենական ԽՍՀ

Անապատների գերակշռութիւնը: Ոադիսները: Ոգտակար
հանածոները: Բնակչութիւնը: Կուլտուրայի աճը: Տնտեսութեան
գլխավոր ճյուղերը: Արդյունաբերութեան աճը:

Աշխաբադ: Չարժու:

Ուզբեկական ԽՍՀ

Դիրքը: Նախալեռների համեմատաբար բարձր տեսակարար
կշիռը: Գետերն ու ռադիսները: Ֆերգանայի հովիտը: Բնակչու-
թիւնը: Կուլտուրայի աճը: Արդյունաբերութիւնը և գյուղա-
տնտեսութիւնը: Գլխավոր նորակառուցները:

Տաշքենդ: Սամարղանդ: Բուխարա: Ֆերգանա:

Ուզբեկական ԽՍՀ առանձին մարզերը:

Կարա-Կալպակական Ա.ԽՍՀ:

Տաջիկական ԽՍՀ

Դիրքը: Լեռներն ու հովիտները: Բնակչութիւնը: Կուլտու-
րայի աճը: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Նորակառուցները:
Ստալինաբադ:

Ավտոնոմ մարզ՝ լեռնային Բադախշանը:

Կիւղիզական ԽՍՀ

Դիրքը: Լեռներն ու հովիտները: Բնակչութիւնը: Կուլտու-
րայի աճը: Տնտեսութեան գլխավոր ճյուղերը: Ֆրունզե:

Կարելա-Քիմնական ԽՍՀ

Դիրքը: Կարելա-Ֆիննական հանրապետութիւնը սոցիալիզ-
մի ֆորպոստն է ԽՍՀՄ հյուսիս-արևմտյան սահմաններում: Բնա-
կան պայմանների առանձնահատկութիւնները: Արդյունաբերու-
թիւնը: Ստալինի անվան Բելոմորյան-Բալթիկ ջրանցքը և նրա
նշանակութիւնը: Բնակչութիւնը:

Պետրոզավոդսկ: Վիբորգ: Կեկսհոլմ: Սերդորով:

ԾՐԱԳԻՐ ՈՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆՆԵՐԻ

ԲՈՒՀ մտնողը պետք է ոտար լեզուներից ունենա պատրաստականութիւն հետեյալ ծավալով.

Ընթերցանութիւն և բարգմանութիւն. — Հաստատուն պրակտիկ ունակութիւններ ընթերցանութիւն տեխնիկայի ասպարեղում: Ընթերցանութիւն ժամանակ պահպանել ճիշտ առողջանութիւն և ճիշտ արտասանութիւն: Հասկանալ և թարգմանել այն տեքստերը, վորոնք իրենց դժվարութեամբ համապատասխանում են 8-րդ և 10-րդ դասարանների դասագրքերին:

Բանավոր խօսք. — Ոտար լեզվով ելեմենտար հարցի հասկացում ինչպես կարգացած տեքստի նյութից, այնպես և պարզ կենցաղային թեմաների շուրջը. կարողանալ կառուցել բավականաչափ վարժ, ճիշտ պատասխան այդ հարցերի համար և կարողանալ հարցեր տալ նույն սահմաններում:

Գրավոր. — Կարողանալ ճիշտ գրել անցած հիմնական ուղղագրական կանոնների սահմաններում:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Անգլերեն լեզու

Նախադասութիւն: Պարզ և ընդարձակ նախադասութիւն, նախադասութիւն գլխավոր և յերկրորդական անդամները. հաստատական, ժխտական և հարցական նախադասութիւններում բառերի կարգի վերաբերյալ հիմնական կանոնը: Պարզ և բաղադրյալ ստորոգյալ: Հարցական նախադասութիւններ հետեյալ տիպերի. Who lives here? Does he live here? Where does he live? it is cold տիպի անդամ դարձվածք, there is, there are արտահայտութիւնները (հաստատական, հարցական և ժխտական ձևերով): Գաղափար բարդ ստորադասական նախադասութիւն մասին:

1. Վերոշակի և անորոշ հոգեր (ներանց ձևերը բաղաձայն և ձայնավոր հնչյուններից առաջ):

2. Գոյական անուն, սաքսոնական սեռականը (գենետիվ), հոգնակի թվի կազմումը:

3. Ածական անուն: Նրա տեղը գոյականի նկատմամբ, համեմատութիւն աստիճանների կազմումը (ընդհանուր կանոններ և հատուկ դեպքեր):

4. Թվական անուններ: Քանակական և դասական թվականներ:

5. Դերանուն: Անձնական, ստացական, հարցական, հարաբերական և ցուցական դերանունները:

6. Բայեր: to have, to be, to do բայերը:

Նրանց ուրույն և ոժանդակ նշանակութիւնը: Խոնարհումը: Shall, will ոժանդակ բայերը, անցողական և անանցողական, թույլ և ուժեղ ձևեր: Indefinite, Present, Past, Future, Present and past, Continuous, Present Perfect, Infinitive, Passive Indefinite Present, Past Future Participle Present And Past:

Հրամայական յեղանակ: Can, must, may պակասավոր բայերը:

7. Ամենագործածական նախդիրներ՝ on, in, at, under, from և այլն:

8. Մակրայներ. պարզ և «ly» վերջածանցով: Ժամանակի, տեղի և գործողութիւն ձևի կարևոր մակրայները:

9. Շաղկապներ. — կարևոր համադասական և ստորադասական շաղկապներ:

10. Բառակազմութիւն. կարևորագույն վերջածանցներն ու նախածանցները:

Ք Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ն

Նախադասութիւն: Նախադասութիւն գլխավոր և յերկրորդական անդամները: Բառերի կարգը (ուղղակի և հակադարձ) պարզ և բաղադրիչ ստորոգյալներ ունեցող հաստատական նախադասութիւն մեջ: Բառերի կարգը հարցական և հրամայական նախադասութիւնների մեջ: Բացասական նախադասութիւն nistht, kein-ով, es ist kalt, es gibt և այլ տիպի անդամ դարձվածքներ: Բառերի կարգը պարզ և բաղադրյալ ստորոգյալ ունեցող յերկրորդական նախադասութիւն մեջ:

1. Վերոշիչ և անորոշ հոգեր: Նրանց հոլովումը:

2. Գոյական անուն: Հոգնակի թվի կազմումը: Գոյականների հոլովումը:

3. Ածական անուն: Ածականը վորպես ստորոգյալ և վորոշիչ: Համեմատության աստիճաններ կազմելը (ընդհանուր կանոնները և առանձնակի դեպքեր): Ածականների հոլովումը:

Դերանուն: Անձնական, ստացական, հարցական, հարաբերական, ցուցական դերանունները: „Man“, „e o“ դերանունները

5. Նախդիրներ: Ամենագործածական նախդիրները, վորոնք ղեկավարում են տրական և հայցական հոլովները:

6. Թվական անուն: Քանակական և դասական թվականները:

7. Բայ: Haben, sein, werden բայերը և նրանց խոնարհումը և կերպումը: Ուժեղ, թույլ և այսպես կոչված անկանոն խոնարհման բայերի հիմնական ձևերը (վորոնք հանդիպում են միջնակարգ դպրոցի ստաբիլ դասագրքերում): Անջատական և անանջատ ածանցներով բայերը: Մոգալային բայեր: Infinitiv, Imperativ, Partizip I, Partizip II. Անդրադարձ բայեր՝ Indikativ-Aktiv, Präsens, Imperfekt, Futurum I, Perfect, Plusquamperfekt, Indikativ-Passiv: Präsens, Imperfekt. բայերի խոնարհումը:

8. Մակբայ: Ամենագործածական մակբայները: Մակբայների համեմատական աստիճանները կազմելու ընդհանուր կանոնը և առանձնակի դեպքերը:

9. Շաղկապներ: Կարևորագույն համադասական և ստորադասական շաղկապներ:

10. Բառակազմություն. գոյականների, ածականների և բայերի կարևոր վերջածանցները և նախածանցները:

Ք Ր Ա Մ Ա Կ Ե Լ Ե Ն

Նախադասություն: Պարզ և ընդարձակ նախադասություն, նախադասության գլխավոր և յերկրորդական անդամները, հաստատուն, ժխտական և հարցական նախադասության մեջ բառերի կարգի հիմնական կանոնը: Ստորոգյալ, պարզ և բաղադրյալ՝ On և il. Անդեմ ձևեր: Հասկացողություն բարդ ստորադասական նախադասության մասին:

1. Հոգեր: Անորոշ և վորոշակի՝ article elide et article, contracte, article partitif.

2. Ածական անուն: Հոգնակի թվի և իգական սեռի կազմումը: Համաձայնեցում գոյականի հետ: Բաղդատական աստիճան կազմելը (ընդհանուր կանոնները և հատուկ դեպքերը), ստացական և ցուցական ածականներ:

2. Գոյական անուն: Հոգնակի թվի և իգական սեռի կազմումը:

3. Թվական անուն: Քանակական և դասական թվականներ:

4. Դերանուն: Անձնական դերանուններ, շեշտված և չշեշտված:

Անձնական դերանունների հոլովական ձևերը: Ցուցական, ստացական և հարաբերական դերանունները:

5. Բայ: Ուժեղակ բայեր՝ avoir, etre, դերանվանային (հետադարձ) բայեր: Բայերի կլասիֆիկացիան (3 խմբեր), այսպես կոչված կարևոր անկանոն բայերը՝ lire, ecrire, pouvoir, vouloir, faire, devoir.

Հիմնական ձևերը՝ Indikatif, Present, Imperfait, Passi, Kompose, Plus-que-parfait, Passi, simple, Futur simple.

Imperatif, Intinitif Present, Participle Present, et passe-կրավորական սեռ, Present, Impartait, Futur simple.

6. Նախդիր: Ավելի շատ գործածական նախդիրներ:

7. Մակբայ: Ժամանակի, տեղի, աստիճանի և գործողություն յեղանակի կարևորագույն մակբայները (պարզ և բաղադրյալ):

Մակբայ կազմելու հիմնական կանոնը: Մակբայների համեմատական աստիճանները:

8. Շաղկապներ: Ամենից շատ գործածվող համադասական և ստորադասական շաղկապներ:

9. Բառակազմություն:

Ֆրանսերեն լեզվի ամենագործնական բառակազմական տարրերը:

ԳԻՆԸ 1 Ռ. 50 ԿՈՊ.

21845

Արմ.

3-4797a

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0236009

54.555

	Apm.
	3-4797